

Plenum

Onsdag 15.12.2021 kl. 10.00—22.42

3.7. Huvudtitel 33 Social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde

Förste vice talman Antti Rinne: Nu presenteras huvudtitel 33 gällande social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde.

För den allmänna debatten om huvudtiteln reserveras i det här skedet högst två timmar.
— Presentationsanförandet hålls av ledamot Filatov, varsågod.

Debatt

15.02 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on siis sosiaali- ja terveysministeriön pääluokka ja kunta- ja terveysjaoston valmisteleva mietinnön osuus. Täytyy ihan ensimmäiseksi kiittää jaoston jäseniä, jotka ovat olleet tässä mukana hyvin rakentavasti ja hyvässä yhteistyössä, ja todeta se, että kun kuulumme asiantuntijoita ja kun teimme tätä omaa osuuttamme, niin itse asiassa sen jälkeen koronassa on tapahtunut ikäviä muutoksia, joten se on otettu huomioon ehkä tiukemmin sitten näissä yleisperusteissa, jotka valtiovarainvaliokunnasta ovat tulleet.

Ensimmäinen asia, jonka haluan nostaa esiin, on eduskunnan sisäilmatyöryhmän tekemän aloitteen pohjalta tehty lisäys sisäilman Majvik-suositusten uudelleenpohdintaan ja mahdolliseen uusimiseen. Esitetään, että tässä valmistelussa otetaan huomioon sisäilmaan liittyvien terveyshaittojen hoitoa ja kuntoutusta sekä muita sisäilmaan liittyviä kysymyksiä koskeva ajantasainen ja kattava tutkimustieto, ja tähän tarkoitukseen on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle Hallinto-kohtaan lisätty 300 000 euroa.

Sitten jos mennään momenttiin Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen tiedonhallinta, niin tästä voisi todeta, että momentin määräraha on 41,5 miljoonaa euroa ja kyse on muun muassa Kanta-palveluiden kehittämisestä, sosiaalihuollon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden suunnittelusta ja kehittämisestä, ja nämä ovat tietenkin tärkeä osa meidän sosiaali- ja terveydenhuollon infrastruktuuria.

Hyvinvointialueiden ict-muutuskustannusten rahoitus on budjetoitu erikseen, ja siihen on määrärahaa varattu 170 miljoonaa euroa. Tällä on tarkoitus varmistaa alueiden tietojärjestelmien ja tiedonhallinnan häiriötön toiminta.

Elpymisrahastosta on tulossa digitaalisten palveluiden kehittämiseen 100 miljoonaa euroa, ja ensi vuodelle tuo summa on 20 miljoonaa. Valiokunta on sitä mieltä, että tämän rahan riittävyyttä on seurattava ja kiinnitettävä erityistä huomiota esimerkiksi tiedonsiirtoon ja järjestelmien käytettävyyteen ja siihen, että nämä järjestelmät ja sovellukset oikeasti toimivat yhteen, ja kyse on tiedolla johtamisesta ja ylipäätään järjestelmien toimivuudesta.

Sitten haluan nostaa esiin laaturekisterit. Valiokunta on useita kertoja kiinnittänyt huomiota laaturekistereiden tärkeään merkitykseen, ja eduskunta on osoittanut tähän rahoitusta, mutta itse asiassa, koska kyse on jatkuvasta toiminnasta, me tarvitsisimme tästä kehyspäätöksiä, ja kyse on noin 3 miljoonan euron vuosittaisesta rahoituksesta. Valiokunta pitää

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

tämän asian hoitamista välttämättömänä ja on tehnyt aiheesta myös lausuman, että se tulisi meidän seuraavaan kehykseen, koska tämä asia pitäisi saada kuntoon ennen kuin sote-uudistukseen mennään.

Hoitotyön tutkimus sai valiokunnan käsittelyssä hieman lisää rahaa. Siinä on kyse palveluiden tasalaatuisuudesta ja siitä, että tuetaan tietoon perustuvaa hoitotyötä.

Myös harvinaissairauksille myönnettiin lisärahaa 150 000 euroa valiokunnan käsittelyssä. Arviolta Suomessa on 300 000 suomalaista, joilla on jokin harvinainen sairaus — ei siis se sama vaan eri — ja tarvitsemme yliopistollisiin sairaaloihin ja niitä ylläpitäviin sairaanhoitopiireihin tällaista koordinaatiota, jolla rakenteet tälle työlle saadaan paremmiksi.

STM:n puolella on paljon asioita, ja sen takia juoksen näitä vauhdilla läpi, koska 5 minuuttia on lyhyt aika.

Osaamiskeskittymät oli yksi asia, joka nousi esiin, ja siinä valiokunta pitää tärkeänä, että hankkeiden valmistelu etenee suunnitellusti, jotta saadaan hoitojen vaikuttavuutta ja tiedolla johtamista.

Sitten päihdeäitien palveluihin lisättiin pieni summa, 150 000 euroa, sen vuoksi, että siinänsä raha kyllä siellä riittää — vihdoinkin eduskunnan monen vuoden lisäykset ovat tuottaneet tulosta, että hallitus on jo pohjiin laittanut riittävän resurssin — mutta koska korona on vaikuttanut siihen, että esimerkiksi hoitoon ohjaukset ja kuntoutukseen ohjaukset ja muut eivät ole toimineet, tämä on tällainen siirtymäraha siinä mielessä, että tämä toiminta ei katkea.

Ruoka-aputoiminta on niin ikään sellainen asia, johon eduskunta on useana vuonna lisännyt rahaa, ja niin teki nytkin, kyse oli 1 miljoonasta eurosta. Tunnistamme sen, että järjestelmä on muuttumassa ja EU ei jatkossa enää nykymuotoisesti tue tätä ruokajakelua, vaan siellä siirrytään enemmänkin tällaiseen maksukorttipohjaiseen systeemiin, mutta koska korona on lisännyt näiden palveluiden tarvetta, halusimme, että tässä siirtymävaiheessa on riittävästi rahaa. Kuitenkaan tarve sille, että meillä olisi matalan kynnyksen palveluita, ei poistu.

Sitten otimme kantaa taiteilijoiden työttömyysturvaetuuksien parantamiseen. Siinä on taustalla eduskunnan kannanotto, ja toivomme, että se ratkeaisi kehyksissä.

Sitten on kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon osuus, jossa on kyse summista, jotka on tarkoitettu hoitojonojen purkamiseen, ja siinä toivomme, että pääsemme eteenpäin huomattavasti. Hieman huolta oli siitä, riittävätkö ne resurssit siihen purkuun, koska korona on tälle puolelle vaikuttanut merkittävästi.

Mielenterveyspalveluiden tärkeyttä halusimme korostaa, [Puhemies koputtaa] koska tässäkin korona on ollut ikävänä ajurina siellä taustalla, että tarpeet ovat kasvaneet, ja on tärkeää, että siellä resursointi on riittävää ja myös hoitojonojen purkamisessa tämä puoli osataan ottaa huomioon. [Puhemies koputtaa]

Koska kello ilmeisesti käy jo yliaikaa, niin totean vielä, että valiokunta oli tyytyväinen siihen, että järjestöjen rahoitukseen tuli tämä 30 miljoonaa euroa, koska järjestöt ovat olleet tärkeitä toimijoita tässä ajassa, ja lähtee siitä, että rahapeliuottojen vähentyessä pitää löytää ratkaisut, [Puhemies: Kiitos!] jotka turvaavat järjestöjen toimintaedellytykset myös jatkossa.

Tässä joitakin otteita lähinnä niistä muutoksista, joita valiokunta teki.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt mennään ministeripuheenvuoroihin. Ministeri Kiuru käyttää puheenvuoron sekä omasta että ministeri Sarkkisen puolesta, joka on estynyt. Yhteensä aikaa 10 minuuttia.

15.08 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan määräraha on talousarviossa kokonaisuudessaan 15,9 miljardia euroa. Hallituksen toimilla tuetaan suomalaisten hyvinvointia. Sosiaali- ja terveydenhuollon hoito-, kuntoutus- ja palveluvelkaa puretaan sekä hoitoonpääsyä nopeutetaan. Lisäksi varaudutaan edelleen koronapandemian aiheuttamien kulujen kattamiseen. Näillä toimilla vastataan koronapandemian aiheuttamiin hoitojonoihin ja rakennetaan tietä ulos pandemiasta.

Arvoisa puhemies! Kuten puhemies jo totesi, käytän myöskin ministeri Sarkkisen puolesta puheenvuoron, sillä hän on estynyt saapumasta saliin, ja siksi korostan hänenkin tontilleen kuuluvia asioita muutaman asian verran tähän alkuun.

Ministeri Sarkkisen puolesta haluan nostaa muutaman asian esiin valiokunnan mietinnöstä. Valtiovarainvaliokunta on ansiokkaasti kiinnittänyt huomiota siihen, että on lisättävä toimia, joilla vähennetään työkyvyttömyyttä ja parannetaan työhyvinvointia. Työkyvyttömyys heikentää niin työllisyyttä kuin tuottavuuttakin, minkä lisäksi se aiheuttaa yhteiskunnalle mittavia kustannuksia. OECD:n arvion mukaan pelkästään mielenterveyden häiriöt aiheuttavat 11 miljardin euron suorat ja epäsuorat kustannukset vuosittain. Näiden lisäksi inhimilliset kustannukset ovat mittaamattomat.

STM:ssä on käynnissä useita työkyvyn ja mielenterveyden tukeen sekä työhyvinvoinnin ja tuottavuuden vahvistamiseen kohdistuvia toimia, esimerkiksi työkykyohjelma ja työelämän mielenterveysohjelma, joilla nimenomaan pyritään siihen, että aidosti autetaan ihmisiä ja samaan aikaan myöskin hillitään menojen kasvua näinä epäsuorina vaikutuksina. Näiden jo aiemmin käynnistettyjen ohjelmien lisäksi EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoituksesta lohkaistaan 7,5 miljoonaa euroa työkyvyn ja mielenterveyden tuen kehittämiseen. Tällä määrärahalla pystymme laajentamaan ja tehostamaan jo aloitettuja ohjelmia.

Valtiovarainvaliokunta on mietinnössään työttömyysturvaan liittyen todennut, että taiteilijoiden sosiaaliturvaa tulee kehittää etenkin tekijänoikeuskorvausten ja työttömyysturvan sovittelun osalta. Valiokunta toteaa pitävänsä välttämättömänä, että asia otetaan huomioon keväällä 2022 laadittavassa julkisen talouden suunnitelmassa, ja ministeri Sarkkinen tuleeikin asiasta tekemään esityksen kehysriiheen.

Arvoisa puhemies! Hallitus jatkaa investointeja palvelujärjestelmään ihmisten hyvinvoinnin tukemiseksi ja hyvän elämän edellytysten turvaamiseksi kaikille. Riittävään ja oikea-aikaiseen hoitoon panostaminen on yksi yhteiskunnan tärkeimmistä hyvinvointi-investoinneista. Suomalaisten terveyttä ja hyvinvointia tuetaan kiristämällä hoitotakuuta hallitusohjelman mukaisesti. Hoitotakuuta perusterveydenhuollossa tiukennetaan niin, että jatkossa kiireettömässä tapauksessa hoitoon pääsee viikon sisällä hoidon tarpeen arvioinnista. Tällä hetkellä määräaika on kolme kuukautta. Suun terveydenhuollossa tiukennetaan hoitoonpääsyn määräaika kolmeen kuukauteen nykyisestä kuudesta kuukaudesta.

Hoitotakuun kiristäminen edellyttää myös koronapandemian aiheuttamien hoitojonojen purkamista. Koronapandemian kaikki vaikutukset näkyvät täysillä vasta myöhemmin. Pandemian jäljiltä jää ihan varmasti iso hoivavelka ja hyvinvointivelka, jotka meidän pitää paikata. Siksi aiemmin tehtyjen panostusten lisäksi EU:n elpymis- ja palautumissuunnitel-

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

man rahoitusta kohdennetaan nyt jo ensi vuodelle 125 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveydenhuollon hoito-, kuntoutus- ja palveluvelan purkuun sekä hoitoonpääsyn nopeuttamiseen.

Yhdyn myös valtiovarainvaliokunnan mietinnön näkemykseen, että on edelleen tärkeä arvioida kuntakentän lisärahoituksen tarvetta ja huolehtia siitä, että sairaanhoitopiirit pysyvät vastaamaan myös kiireettömän hoidon kasvun tuomiin paineisiin ja huolehtimaan hoitojonojen purkamisesta. Tämä sama huoli koskee myös perusterveydenhuoltoa.

On tärkeää, että kunnilla, kuntayhtymillä ja sairaanhoitopiireillä on varmuus siitä, että pandemiatoimista syntyneet kulut korvataan. Hallitus on edelleen sitoutunut korvaamaan kaikki koronaan liittyvät välittömät kustannukset, kuten testaukseen, testauskapasiteetin nostamiseen, jäljitykseen, karanteeneihin, potilaiden hoitoon, matkustamisen terveysturvallisuuteen sekä rokotteisiin liittyvät menot. Nämä katetaan täysimääräisesti kehyksen ulkopuolisina menoina vuosina 21—23. Kustannukset korvataan täysimääräisesti niin kauan kuin tautitilanne ja koronastrategian toimeenpano sitä edellyttävät. Koronalaskua ei siis jätetä kuntien ja sairaanhoitopiirien kustannettavaksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus varautuu sote-uudistuksen voimaantumiseen. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen kehittämiseen tulevaisuusinvestointihankkeissa ehdotetaan yhteensä 153 miljoonan euron panostusta. Hankkeilla tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen valmistelua ja palveluiden saatavuuden parantamista sekä järjestämisvastuuseen siirtymistä. Lisäksi määrärahaa kohdennetaan kansalliseen mielenterveysstrategiaan, Toimiva kuntoutus sosiaali- ja terveydenhuollossa -hankkeeseen sekä lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen — näin siis sekä sisältö- että rakenneuudistukseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisessa tiedonhankinnassa jatketaan muun muassa Kanta-palveluiden kehittämistä ja tietotuotannon uudistamista. Momentille ehdotetaan 41,5 miljoonan euron panostusta, jossa on lisäystä 11,1 miljoonaa euroa.

Aivan lopuksi haluan kiittää valiokuntaa meidän ministeriömme puolesta. Erittäin hyvää työtä siellä on jälleen kerran tehty, ja myöskin nämä panostukset, joita puheenjohtaja juuri äsken meille esitteli, ovat erittäin arvokkaita lisää tähän kokonaisuuteen. Pneumokokkirokotteiden osalta olen erityisen tyytyväinen, että tuo panostus saatiin, sillä ei ole ollut helppoa saada riittävää rahoitusta tähän hyvään tarkoitukseen. Myös paljon muita asioita on valiokunnassa päätetty, ja siitä olen todella kiitollinen oman hallintoalani puolesta.

Oikein hyvää joulua kaikille valiokunnan jäsenille ja koko eduskunnalle. Käydään siis keskustelua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten ministeri Blomqvist, olkaa hyvä.

15.15 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies, värderade talman! Suomi on, kuten tiedätte, tänä vuonna toiminut Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajana, ja keskeinen viestimme on ollut ”Pohjoismaat, yhdessä”. Suomi on edistänyt puheenjohtajana pohjoismaista visiota, jonka mukaan Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Visiota on edistetty kolmella painopistealueella: vihreä Pohjola, kilpailukykyinen Pohjola sekä sosiaalisesti kestävä Pohjola.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

Värderade talman! Hållbarhet och integration har varit ledord för våra tre ordförandeskapsprojekt.

Ett projekt strävar efter att främja en gränsöverskridande vardag med hjälp av nya digitala lösningar, ett annat skapar nordiska kompetensnätverk för cirkulär ekonomi inom byggbranschen och det tredje projektet består av två oberoende forskningsinsatser.

Den första delen har granskat de samhälleliga konsekvenserna av inresebegränsningarna medan den andra delen har analyserat Ålands, Grönlands och Färöarnas deltagande i det nordiska samarbetet som ett exempel på hållbar demokrati.

Koronapandemia on luonnollisesti näkynyt myös ministerineuvoston työssä. Esimerkiksi pohjoismainen yhteistyö kriisiaikana sekä huoltovarmuusyhteistyö, jonka tiivistämisestä Pohjoismaiden pääministerit antoivat yhteisen julkilausuman marraskuun alussa, ovat olleet puheenjohtajuuskautemme keskeisiä teemoja.

Aina tärkeän ja ajankohtaisen rajaestetyön osalta haluan erikseen nostaa esiin Pohjoismaiden edustajista koostuvan rajaesteneuvoston mandaatin uusimisen.

Arvoisa puhemies! Vielä vähän tasa-arvosta:

Hallituksen tasa-arvo-ohjelman toimeenpano on käynnissä. Mukana ovat kaikki ministeriöt, ja toimenpiteitä tehdään pääosin ministeriöiden perusrahoituksella. Lisärahoitusta osoitetaan tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelmiin 0,5 miljoonaa euroa vuosittain. Samapalkkaisuuden edistämistä jatketaan. Hallituksen palkka-avoimuutta koskevan esityksen on tarkoitus lähteä lausunnolle ensi vuoden alkupuolella. Myös samapalkkaisuusohjelman toimeenpano on alkanut. Lisäksi hallituksen tasa-arvopoliittisen selonteon valmistelu on meneillään, ja tavoitteena on, että selonteko annetaan eduskunnalle ensi vuoden alkupuolella.

Tasa-arvon edistäminen edellyttää laajaa yhteistyötä yhteiskunnassa. Monet kansalaisjärjestöt ja sidosryhmät tekevät äärimmäisen arvokasta työtä tasa-arvon edistämiseksi maassamme. Onkin tärkeää varmistaa keskeisten tasa-arvopolitiikkaan osallistuvien järjestöjen rahoituksen jatkuvuus, ja haluan tässä yhteydessä myös kiittää eduskuntaa tasa-arvojärjestöille osoitetusta lisämäärärahasta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen työ sukupuolitietoisien budjetoinnin edistämiseksi jatkuu. Tällä budjettikierroksella VM tarkensi ohjeitaan, ja ministeriöt ovat onnistuneet tasa-arvoyhteenvedoissaan aiempaa paremmin. Mutta tiedostamme myös sen, että työtä on kuitenkin edelleen syytä jatkaa.

Minunkin puolestani kiitos valiokunnalle ja koko eduskunnalle tästä budjettikäsittelystä. Odotan mielenkiinnolla keskustelua. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt mennään debattivaiheeseen. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua debattiin, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.20 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On haastavaa tiivistää 15,9 miljardin pääluokka yhden minuutin puheenvuoroon, mutta jos yritän, niin se kuulostaa seuraavalta: 90 prosenttia tästä määrärahakokonaisuudesta, STM:n yhteensä 75 momentista, tulee seitsemän momentin osalle, ja ne ovat kaikki sosiaaliturvaan liittyviä asioita.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

Kunnat vastaavat meillä palveluista. Kotikaupungissani Turussa tällä hetkellä suurin ongelma on se, että käytännössä ei turkulainen pääse terveyskeskuslääkärin vastaanotolle millään, ei saa soittoja läpi eikä edes takaisin soiteta. Siitä on tietysti kunta ja kaupunki vastuussa, ja sitä on eräs tietty puolue johtanut aika pitkään tässä. Itse olen laskenut, että noin 50 eurolla saamme joko yksityissektorilta ostamalla tai omalla työvoimalla tuotettua yhden lääkärikäynnin lisää, eli 100 miljoonalla kaksi miljoonaa käyntiä, mikä tarkoittaisi 33 prosentin [Puhemies koputtaa] lisäystä nykyiseen tilanteeseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

15.21 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri, kolme asiaa:

Hoitovelan kasvu, joka uhkaa meitä vielä monta vuotta eteenpäin johtuen koronasta. Onko hoitotyöhön ohjattu riittävä rahoitus? Ja tämä liittyy myös hoitohenkilöstöön ja heidän palkkaamiseensa — kyllä se on raha, joka houkuttelee.

Omaishoitajat. Nostin kyselytunnilla taannoin esiin omaishoitajien palkkion, verovapaan, joka on perussuomalaisten linja, ja ministeri Saarikko otti asian vastaan positiivisesti. Kysyisin teiltä: selvitättekö asiaa? Tämä olisi tärkeää eläkeläisille, jotka omaistaan hoitavat.

Koronan kukistus liittyen rokotuksiin. Kerroitte eilen, että nyt on kiire ja kaikki mukaan rokottamaan. Sain viestin sairaanhoitajalta, joka kertoi, että on 20 vuotta injektoiden pistoa. Jotta hän voisi osallistua rokotustalkoisiin, hänen tulisi tehdä kuusi tenttiä, suorittaa LOVE-tentti, [Puhemies koputtaa] ja sitten vasta hän olisi valmis rokottamaan. Mitä vastaatte tähän?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

15.22 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenterveysongelmat ovat mittavat tällä hetkellä, ja myös hoitoonpääsy on surkeassa tilassa. Siihen tämä budjettiesitys ei vastaa, miten hoitoonpääsyä parannetaan. Sitä ei tehdä aikarajoja muuttamalla, koska tälläkin hetkellä rikotaan niitä aikarajoja, joiden puitteissa pitäisi hoitoon päästä. Kysyisin ministeriltä hoitajamitoituksen rahoituksesta, siitä, miten se aiotaan tehdä, ja yliopistosairaaloiden asemasta ja rahoituksesta sote-muutoksessa. Sieltä puuttuu tällä hetkellä rahat yliopistosairaaloille. Millä tavalla tämä ongelma aiotaan ratkaista?

Samoin tutkimus ja tiede ovat aivan alirahoitettuja tässä esityksessä, vaikka eletään keskellä koronapandemiaa ja tutkimus ja tiede nimenomaan ovat vastaus rokotustenkin muodossa tällaisiin epidemiatilanteisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

15.23 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvostamani edustaja Juvonen tuossa esitti hyvän kysymyksen. Mielestäni pitäisi etsiä myös keinoja, millä esimerkiksi eläkkeellä olevat hoitajat tai muulla alalla olevat hoitajan koulutuksen saaneet voisivat tulla näihin yhteisiin talkoisiin, hoitovelan purkuun, rokotuksia tekemään ynnä muuta. Toki tämä on myös muiden kuin STM:n kysymys.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

Sitten itse asiaan: Kyllähän se on nyt niin, että vastuuttomimman budjettipuhalluksen palkinnon tänä syksynä saa kokoomus. Olen yrittänyt Petteri Orpolta kysyä tässä salissa, onko kokoomus todella sitoutunut sote-uudistuksen toteuttamiseen. Nimittäin tässä kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa leikataan soten ict-kuluja ja leikataan kaikkia niitä tärkeitä investointirahoja, joilla tämä sote-uudistus toimeenpannaan. Mielestäni tämä on todella vastuutonta toimintaa, ja nyt kun täällä ei kokoomuksen johtoa ole paikalla, toivon, että muut kommentoivat. Oletteko te todella sitoutuneet sote-uudistuksen toteuttamiseen, vai haluatteko lykätä sitä? [Puhemies koputtaa] Mielestäni se olisi todella vastuutonta, kun tästä yksimielisyys on saavutettu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Noora Koponen, olkaa hyvä.

15.24 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun lähdin alun perin itse mukaan politiikkaan ja kun pidin ensimmäisen puheeni täällä eduskunnassa keväällä 2019, sanoin, että meidän tärkein tehtävämme on pitää huolta lapsista, ja kun oma lapseni kuuli ensimmäisen kerran, että minusta tulee kansanedustaja, hän pyysi, että pitäisimme huolta hänestä ja kaikista muista Suomen lapsista.

Lapsibudjetointia ja lapsivaikutusten arviointia pilotoidaan nyt ensimmäisen kerran valtion budjetissa, ja se jos mikä on historiallista. Vuoden 2022 talousarvioesityksessä suoraan lapsiin tai lapsiperheisiin kohdistuvia määrärahoja on noin 7 miljardia euroa, joista hieman alle 2,7 miljardia euroa on laskennallisesti arvioitu olevan lapsi-ikäryhmään kohdistuvaa peruspalveluiden valtionosuutta.

Kun käsitelimme viime keväänä sote-rakenneuudistusta, meille vihreille oli ehdotonta, että hyvinvointialueilla otetaan käyttöön lapsibudjetointi ja lapsivaikutusten arviointi ja että niiden käyttöönottoa tuetaan valtion taholta. Miten hallitus aikoo toteuttaa tätä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

15.25 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ministeri Kiuru, hyvinvointialueet ja uusi sote: millaiset ohjauselementit meillä on viedä eteenpäin omaishoidon roolin vahvistamista, tukielementtejä ja sitä arvokkaan työn edistämistä, mitä monissa maakunnissa omaishoitajien toimesta tehdään?

Ministeri Blomqvist, miesten ja poikien pahoinvointi on yksi asia, mikä huolestuttaa allekirjoittanutta runsaasti. Varsinkin vähäväkisillä maakunnilla alkaa olla jo sellainen tilanne, että tällaiset perinteiset kylätappelut jo lisääntyvät, elikkä nähdään sellaisia väkivaltaisuuksia yhteenottoja, joita on ehkä nähty historiassa joskus taannoin. Se kertoo siitä, että pahoinvointi lisääntyy, ja siinä, missä yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa pitää ajaa, niin myös miehistä ja pojista täytyy olla tässä huolissaan. [Puhemies koputtaa]

Ministeri Kiurulta kysyisin vielä: [Puhemies: Kiitoksia!] eihän mennä täysin puhelinpalveluihin meidän lähipalveluissa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Rehn-Kivi, var vänlig.

15.26 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Jag vill tacka ministern för de viktiga satsningar på det preventiva arbetet som finns med i nästa års budget.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

De förebyggande åtgärderna betalar sig tillbaka, tryggar en arbetsför befolkning och minskar behovet av dyr specialistvård. Det ligger i hela samhällets intresse att vi har individer som är friska och mår bra, som orkar arbeta, gå i skola och studera.

Arvoisa puhemies! Parhaisiin ennaltaehkäiseviin toimiin kuuluvat rokotteet. Rokotuksilla voimme vähentää riskiämme sairastua henkeä uhkaaviin ja sairaalahoitoa vaativiin sairauksiin, ja olen erityisen iloinen valtiovarainvaliokunnan esittämästä pneumokokkirokotusten lisärahoituksesta. STM:n 2 miljoonan esitys pneumokokkirokotuksiin ei ollut mukana hallituksen talousarvioesityksessä, mutta nyt lisäämme siihen 650 000 euroa. Tällä vähennämme pitkällä aikavälillä sekä yhteiskunnan kustannuksia että turhaa inhimillistä kärsimystä.

Kysynkin ministeriltä, onko jo suunnitelmia siitä, millaisilla rokotuksilla kansallista rokotusohjelmaa on tarkoitus lähiaikoina laajentaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laukkanen, olkaa hyvä.

15.27 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aluksi täytyy sanoa kiitos sosiaali- ja terveysministeriölle ylipääntensä asioiden hoitamisesta tänä aikana. Ei ole ollut helppoa, olisi hallitusvastuussa ollut kuka tahansa.

Pieni kommentti tähän ruoka-apuun, jonka valtiovarainvaliokunta lisäsi tähän. Luin tätä tekstiä, ja suurin osa siitä tähtää siihen, että ruoka-aputoimintaa pitää kehittää. Se kehittäminen ei kyllä sen ruokakassin sisältöä lisää yhtään, vaikka sillä voikin olla arvoa. Olen hieman huolissani siitä, että kun eduskunta on ihan selkeästi monta kertaa esittänyt tahtotilansa, että rahan pitäisi mennä näille ruohonjuuritason toimijoille, jotka sitä leipäjonotyötä pyörittävät, niin nyt se näyttää kanavoituvan vain erilaisiin kehittämistoimiin, niin kuin tästä 2 miljoonasta, joka edellisen kerran tuli, 900 000 meni kehittämiseen. Se on vähän [Puhemies koputtaa] huolestuttavaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

15.29 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronakriisin aikana kaikissa väestöryhmissä on syntynyt hyvinvointia heikentävää kuormitusta. Erityistä huolta herättää nuorten hyvinvointi. Nuorten ja nuorten aikuisten kokemus omasta hyvinvoinnista ja elämänlaadusta on heikompi kuin koskaan. Erityisesti tyttöjen osalta tilanne on varsin huolestuttava. Nuorten hyvinvointia on mahdollista vahvistaa, mutta viimeistään nyt se edellyttää aktiivisia ja suunnitelmallisia toimia.

Oikea-aikainen hoitoonpääsy on avainasia mielenterveyden häiriöiden hoitamisessa. Onkin erittäin tärkeää, että hallitus panostaa hoitoonpääsyn nopeuttamiseen ja on varannut julkisen talouden suunnitelmaan siihen tarvittavat resurssit. Uuden hoitotakuun myötä kiireettömään hoitoon, eli myös terapiaan, pääsisi jatkossa seitsemässä päivässä, kun tällä hetkellä raja on kolme kuukautta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

15.30 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluaisin tiedustella ministeriltä, mitenkä on suunniteltu, kun nythän ovat aika monen suomalaisen lääkitystiedot pielessä, ja se on aivan hirvittävä asia, että siellä papereissa on käytännössä väärät lääkitystiedot, ne eivät ole ajantasaiset, ne eivät korjau du automaattisesti. Ja kyllä Kanta-palvelut on olemassa, mutta en tarkoita nyt lähinnä sitä. Minä tarkoitan sitä, että kun eri lääkäri katsoo niitä papereita, niin lääkärit eivät näe toisen lääkärin tekemiä muutoksia siellä välttämättä, ja annostusta on voitu muuttaa, ja nekään eivät päivyty sinne, ja apteekissaakaan ei oikein näe niitä ajantasaisuuksia. Ja sitten näitä tietokonejärjestelmiä on ihan mahdottoman paljon, kymmeniä ja satoja, jopa eri sairaaloiden sisällä. Onko mietitty nyt oikeasti, missä vaiheessa on semmoinen tilanne, että ihmisten lääkitystiedot ovat ajantasaiset, koska tämä on tosi iso juttu? Tästä on kymmeniä vuosia apteekkialalla oltu huolissaan, ja tämä on vieläkin ongelmallista, ja siellä tulee vaaratilanteita ja semmoisia. Nykypäivän Suomessa on tosi hälyttävää, että lääkitystiedot eivät ole kunnossa. [Puhemies koputtaa] Toivoisin tähän vastausta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

15.31 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nostan esille sen vakavan tilanteen lasten ja nuorten psykiatriseen hoitoon pääsyssä. Tilanne on koronan myötä ajautunut katastrofaaliseksi. Monet lapset ja nuoret ovat odottaneet hoitoa jopa useamman vuoden eivätkä silti pääse hoitoon.

Syy tähän katastrofiin on osaltaan se, että perusterveydenhuollossa ei ole kattavaa, vaikuttavaa mielenterveyspalvelua. Siitä ongelmasta on syntynyt Terapiatakuu-aloite, jota kaikki hallituspuolueet lupasivat kannattaa. Ikävä kyllä hallituspuolueet ovat estäneet tuon aloitteen käsittelyn. Sitten, ministeri Kiuru, te lupasitte hoitaa tämän asian hoitotakuulailalla, mutta nyt, kun se on tullut julkiseksi, on paljastunut karmea totuus. Mielenterveyden häiriöiden hoitoon soveltuva psykoterapia ja muu psykososiaalinen hoito on rajattu hoitotakuun ulkopuolelle. Seitsemän päivän takuu ei ministeri Kiurun esityksen mukaan koske näitä hoitosuunnitelman mukaisia käyntejä, kuten psykoterapiaa. Kysynkin nyt, ministeri Kiuru: aiotteko te korjata tämän? Ja toivon ja vetoan, että korjaatte tämän lakiesityksen niin, että hoitotakuu [Puhemies koputtaa] koskisi [Puhemies: Kiitoksia!] myöskin psykiatrista hoitoa. Toivon, että vastaatte tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

15.32 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Varsin suuri kokonaisuus, niin kuin on jo todettu. Myös minä olen ihmetellyt kokoomuksen sote-vastustusta. Pidän sotea nimittäin isoimpana apuna nimenomaan siihen, mistä itselleni tulee viestiä, eli tähän hoitajien jaksamisen ja löytymisen haasteeseen. Jatkuvan kehittämisen sijaan siirrymme pysyvämpään malliin, parempaan johtamiseen ja vakaampaan rahoitukseen. Kiitos siitä, että sote vihdoinkin tulee.

15,9 miljardin pääluokka sisältää niin paljon kriittisiä asioita, että ehdin nostaa niistä minuutissa vain muutaman:

Ensinnä työkyky. Kiitos ensinnäkin euroista työkyvyn parantamiseen. Työssäjaksaminen ei ole mikään pieni aihe, nimittäin joka vuosi 20 000 ihmistä siirtyy työkyvyttömyyseläkkeelle esimerkiksi mielenterveyden tiimoilta, ja se on meille täysin kestänytöntä.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

Päihdeäitien palveluihin 150 000 euroa — se on erittäin tärkeää tässä koronatilanteessa. Lisäksi kiittäisin erityisesti Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön resursseista, joita myös on priorisoitu.

Nostaisin esiin kuitenkin [Puhemies koputtaa] sosiaalialan osaamiskeskusten rahoituksen. Mitä sille tapahtuu?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

15.33 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä talousarviossa nyt näkyy kyllä tahtotila puolustaa turvallista lapsuutta ja ehjää nuoruutta. Se näkyy jo siinä, että nyt ensimmäistä — siis ensimmäistä — kertaa Suomen historiassa on käytetty lapsibudjetointia työkaluna talousarvion yhteydessä. Kiitos siitä hallitukselle. Samoin haluan kiittää esimerkiksi 20 miljoonan euron panostuksesta lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen sekä siitä, että lapsistrategian toimeenpanemiseen on nyt varattu määrärahoja. Lisäksi on tärkeää ottaa huomioon, että talousarviossa oppilas- ja opiskelijahuoltoon lisättävät 8,4 miljoonan panostukset samoin kuin varhaiskasvatuksen 15 miljoonaa euroa ovat nekin osa panostuksia lapsuuteen ja korvaamattomia tälle ikäryhmälle.

Lastensuojelu on ollut jo pitkään pahassa kriisissä. Nyt ongelmakohtien ratkaisemiseksi esitetään 4,8:aa miljoonaa euroa liittyen tähän henkilöstömitoitukseen. Se on hieno asia, mutta valitettavasti se ei vielä riitä. Kysyisinkin arvon ministeri Kiurulta: millä muilla toimin hallitus nyt pyrkii vastaamaan siihen lastensuojelun kentältä kuuluvaan hätähuutoon?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.34 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että hallitus tekee monta isoa tasa-arvouudistusta, jotka parantavat konkreettisesti ihmisten arkea. Ensi vuoden budjetissa on panostuksia esimerkiksi kahteen suureen reformiin: sote-uudistukseen ja perhevapaaudistukseen. Perhevapaaudistus kannustaa etenkin isiä käyttämään heille kiintiöityjä vapaita. Synnytysikäisten naisten syrjintä on edelleen kuitenkin valitettavan yleistä työelämässä, ja tasaisemmin jaetut perhevapaat auttavat osaltaan tämän ongelman ratkaisemisessa, mutta muitakin toimia tarvitaan.

Hallitusohjelman mukaan Suomesta halutaan tehdä tasa-arvon kärkimaa, ja palkka-avoimuuden edistämisen sekä syrjinnän ehkäisemisen tavoitteet on kirjattu hallitusohjelmaan. Kysynkin ministeri Blomqvistilta: milloin saamme eduskuntaan raskaus- ja perhevapaasyrjintää koskevat ja myös palkka-avoimuutta koskevat lakiesitykset?

Lopuksi kiitän valtiovarainvaliokunnan kollegoita, että saatiin tasa-arvojärjestöille lisättyä huomattavat summat rahaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Norrback, var vänlig.

15.35 Anders Norrback r (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tasa-arvon saralla tapahtuu ja on tapahtunut, niin kuin ministeri Blomqvist totesi. Omasta mielestäni perhevapaaudistus on tässä erittäin tärkeä osa.

Ärade talman! Minister Blomqvist, som vi vet kräver vägen mot ett jämställt samhälle att attityder förändras och att informationen fungerar. Därför frågar jag nu minister Blomqvist

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

om man i regeringen har planer på hur man ska informera om familjeledighetsreformen så att de goda ambitionerna som finns i lagstiftningen och i reformen blir verklighet i praktiken också. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

15.36 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaoston puheenjohtaja toi hyvin esiin sen, että viimeisinä vuosina päihteitä käyttävien äitien palveluihin ja hoitoon on varattu 3 miljoonaa vuosittain. Se on erittäin hyvä asia, josta olen todella iloinen. Kuitenkaan mikään raha, jos ei se mene käyttöön, ei ole itsessään apu, ja siitä syystä tämä vuosi on ollut päihteitä käyttävien äitien palvelujen kannalta hälyttävä, syynä tietysti korona, niin kuin monessa muussakin sote-palvelussa. Lastensuojelu, neuvola, aikuissosiaalityö eivät ole toimineet täysillä, ja on ollut puutteita, ja näin ollen kuntoutukseen eivät perheet ja äidit ohjaudu.

Sama viesti konkretisoitui tämän viikon maanantaina, kun kävin omalla vanhalla työpaikallani. Viesti on karu: perheet eivät saa tällä hetkellä apua. Tämä johtaa siihen, että lastensuojelu kuormittuu ja lasten ja äitien tilanne pahenee.

Tiedän, että jaatte tämänkin huolen, ministeri Kiuru, kanssani aivan varmasti, kuten kaikki muutkin huolet, mitä koronaan liittyy, mutta olisiko tälle jotain täsmätoimia ehkä löydettävissä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

15.37 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensimmäkin toivotan ministeri Kiurulle voimia vaativassa tehtävässä.

Sain juuri viestin, jossa kysyttiin: kun sosiaali- ja terveydenhuollon maksukatto säädettiin, niin olisiko mahdollista — tai mahdollista on aina, mutta onko valmiutta — että suun terveydenhuollon ja tilapäisen kotisairaanhoidon maksut myös sisällytettäisiin maksukattoon?

Arvoisa puhemies! Sitten on tämä valtiovarainvaliokunnan mietintö, jonne kirjoitimme Talouskasvun edellytykset -kappaleeseen yleisperusteluihin sivulle 5 näistä mielenterveyden häiriöistä, jotka ovat yleistyneet ja ovat merkittävin työkyvyttömyyseläkkeiden aiheuttaja. Se heikentää työllisyyttä ja tuottavuutta ja aiheuttaa suuret kustannukset, OECD:n mukaan noin 11 miljardia euroa vuodessa. Tämä on niin vakava luku, että tiedustelen: mitä hallitus aikoo tehdä tämän asian osalta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

15.38 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monissa kansansairauksissamme liikkumattomuus on merkittävä taustatekijä. Onkin laskettu, että sen kustannukset yhteiskunnallemme ovat vähintään 3 miljardia euroa. Meidän tulee siis saada ihmiset arkiliikkumaan ja harrastamaan liikuntaa. Painopisteemme totta kai tulee olla lapsissa ja nuorissa, sillä varhain opittu liikunnallisuus on hyvä perusta koko elämän mittaiselle hyvinvoinnille. Liikuntakysymys on poikkihallinnollinen. Se ei ole pelkästään OKM:ää. Siksi kysynkin arvoisalta ministeri Kiurulta: mitä voi tehdä, että saamme ihmiset liikunnan

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

kautta voimaan paremmin, ja huomioiko ensi vuoden budjetti teidän hallinnonalanne [Puhemies koputtaa] kannalta tätä näkökulmaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

15.40 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, kysyisin ihan tuosta koronan tilanteesta tällä hetkellä. Nyt kun onneksi on tullut se, että otetaan yksityinen mukaan, niin miksi te ette ottaneet aikaisemmin työterveyshuoltoa tähän mukaan? Se opittiin silloin sikainfluenssasta, että kannattaa yksityinen ottaa mukaan heti alusta lähtien testauksiin ja sitten myöskin näihin rokotuksiin. Miksi ei aikaisemmin otettu?

No, sitten täällä kysyttiin, onko kokoomus innostunut tästä sote-uudistuksesta. Mehän ollaan aivan valtavan innostuneita siitä syystä, että tässä tarvitaan korjaussarjaa, ja kokoomushan mielellänsä lähtee mukaan näihin talkoisiin. Minä otan nyt esimerkiksi tuon ict-järjestelmien yhteensovittamisen. Tällä hetkellä meillä joka alue tekee omaa ict-järjestelmäänsä, ja ne kai eivät sitten välttämättä pelitäkään toisten alueiden kanssa. Miksi tätä ei koordinoita valtakunnan tasolta?

Sitten kysyisin ihan näistä rahoituksista. Milloin palkkojen harmonisointiin tulee rahoitus? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Filatov, olkaa hyvä.

15.41 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofoni.

Arvoisa puhemies! Kun tuossa puheenvuoron aikana en ehtinyt kaikkea sanoa, niin haluaisin nostaa esiin vielä sen, että elpymis- ja palautussuunnitelman rahoituksessa sosiaali- ja terveydenhuollon puolelle on varattu 132,5 miljoonaa euroa, jota on tarkoitus käyttää nimenomaan hoitovelan purkamiseen ja osittain tämän hoitotakuun valmisteluun, koska jos meillä on hoitovelkaa purettu, niin silloin hoitotakuu on helpompi säätää siinä vaiheessa. Se ei vaadi niin paljon resursseja, kun siihen lähdetään.

Ja on äärimmäisen tärkeää, että tätä rahaa käytetään myös sinne mielenterveyshäiriöiden hoitovelan purkamiseen, koska jos me emme siihen pysty puuttumaan ajoissa, niin meillä kustannukset sen kuin kasvavat. Ja meidän hoitoonpääsyn kannalta tällä hetkellä iso kysymys alkaa olla sote-henkilöstön saatavuus, ja tätä myös valiokunta käsitteli omassa mietinnösssänsä ja linjasi siinä tiettyjä asioita, joita pitää ottaa huomioon, ja oli tyytyväinen siihen, että ministeriöllä on itse asiassa työryhmä, joka tätä pohtii tällä hetkellä. Mutta tämä tarvitsisi ihan vakituisen työn, [Puhemies koputtaa] koska koko ajan tilanteet muuttuvat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

15.42 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Minulla on ministeri Kiurulle kaksi kysymystä.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

Ensimmäinen kysymys koskee Länsi-Pohjan keskussairaala. Lupasitte viime kesäkuussa, että syksyllä tulee laki, jossa Länsi-Pohjan keskussairaala lisätään siihen laajaan päivystyssairaaloiden joukkoon, jolloin säilyisi Lapin hyvinvointialueella kaksi päivystävää perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon sairaalaa. Tätä lakiesitystä ei ole tullut. Kysyn: onko tulossa?

Toinen kysymys koskee näitä pikatestejä. Nythän meille kaikille kansanedustajille on jaettu näitä pikatestejä ja on ohjeistettu, että otamme sen joka aamu, ennen kuin lähdemme eduskuntaan. Pikatesteillä katsomme, onko viitteitä tartunnasta, ja tulemme töihin vasta sitten, jos pikatesti näyttää vihreää valoa. Voisitko suositella tätä myöskin kaikille hoitotyöntekijöille ja myöskin siten, että työnantajalle korvattaisiin sitten näitten pikatestien kustannukset? Eli hoitajat saisivat niitä ilmaiseksi ja voisivat testata itsensä [Puhemies koputtaa] aamulla ennen töihin lähtöä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

15.43 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveyspalveluissa on aina ollut kova paine, mutta tämän vaalikauden alussa tuskin kukaan meistä ymmärsi, millaisen paineen alla tällä hetkellä olemme. Erityisesti ministeriö ja ministeri ovat olleet kovan puristuksen alla. Yhdelle pääluokalle on valtavasti tehtävää. Siis samanaikaisesti on käynnissä kriisi, jota yritetään hoitaa parhaalla mahdollisella tavalla. Me näemme nyt jo kriisin seuraukset ja jälkihoidon tarpeen, jota myöskin yritämme hoitaa parhaalla mahdollisella tavalla. Sen lisäksi pyrimme vielä kehittämään, niin kuin vaalikauden alussa linjasimme, sosiaali- ja terveyspalveluita. Ja tämä on valtava puristus, joka nyt tehdään.

Meillä on siis lainsäädäntö olemassa, rahoituskin tulee nyt tätä kautta, mutta se henkilöstön saatavuus on iso kuoppa tällä hetkellä. Viimeisin tieto on se, että lasten leikkauksia HUSissa joudutaan siirtämään nimenomaan henkilöstöpulan takia. Minä luulen, että kukaan ei meistä tahdo hyväksyä sitä, että nyt ovat jo lasten leikkauksetkin siirtouhan alla. [Puhemies koputtaa] Mitä teemme tälle asialle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli.

15.44 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Risko sanoi, että olemme valtavan innostuneita sotesta ja sen korjaussarjasta. Lisään siihen, että minä olen valtavan innostunut teidän eilisestä esiintymisestänne mediassa ja jämäköistä vastauksista.

Lapsista ja mielenterveyden ongelmista on puhuttu paljon. Sote-uudistuksen myötä koulupsykologit ja -kuraattorit siirtyvät 2023 tammikuussa hyvinvointialueiden vastuulle. Epätietoisuutta tuntuu edelleen olevan kunnissa. Jopa omassa kunnassa omat puoluetoverinne ovat huolissaan siitä, tuleeko byrokratiakynnystä, ovatko kuraattorit ja koulupsykologit edelleen siellä kouluissa saatavilla vai siirtyvätkö he jonnekin toiseen kohteeseen hyvinvointialueella. Eli saavatko koululaiset psykologi- ja kuraattoripalveluita myös tammikuussa 23, mitä kautta, ja saavatko he [Puhemies koputtaa] sitä nopeasti? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

15.45 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus on todellakin tehnyt hyvin merkittäviä tasa-arvoa edistäviä tekoja. On toteutettu perhevapaa-uudistus ja oppivelvollisuuden pidennys, ja itse ajattelen todellakin, että tämä toteutuva sote-uudistus on myös merkittävä tasa-arvoteko hallitukselta.

Työelämässä tasa-arvon ja syrjimättömyyden eteen on vielä paljon työtä, sen tässä salissa varmasti tunnistaa jokainen. Se, että sama palkka samanarvoisesta työstä ei edelleenkään toteudu, vaatii myös hallituksen piirissä töitä.

Niin kuin edustaja Lohikoski, minäkin haluan nostaa esiin työelämän rakenteelliset tasa-arvo-ongelmat ja raskaus-, perhevapaa- ja palkkasyrjinnän sekä syrjinnän työn ehdoissa.

Ja nyt kun ministeri Blomqvist on paikalla tässä pääluokkakeskustelussa, niin herääkin sellainen kysymys, mitä kaikkea meillä vielä voi olla yhdessä tällä hallituskaudella tehtävissä näiden epäkohtien korjaamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

15.47 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen huolissani yksinäisyyden lisääntymisestä suomalaisten keskuudessa koronan jäljiltä. Mielen-terveyden vaikeuksien taustalla on usein nimenomaan yksinäisyyttä. Ennen pandemiaa joka viides koki itsensä yksinäiseksi, ja jos 40—60-vuotiailta on kysytty, niin näistä yksinäisyyttä kokevista kolmasosa kertoo olleensa yksinäisiä lapsuudesta saakka ja puolet kertoo yksinäisyyden alkaneen viimeistään nuoruudessa.

Yksinäiset tarvitsevat muita useammin sote-palveluita, sairastavat keskimääräistä enemmän esimerkiksi masennusta, stressiä, uniongelmia, ahdistusta ja kuolevat nuorempina. Pandemia on lisännyt yksinäisyyden kokemusta. Yhteydenpito ystäviin ja sukulaisiin on vähentynyt. Kysyn ministeriltä: mitä hallitus [Puhemies koputtaa] aikoo tehdä yksinäisyyden selättämiseksi osana hyvinvointityötä, [Puhemies: Kiitoksia!] ja onko se otettu huomioon budjetissa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Malm, olkaa hyvä.

15.48 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on päässyt sadassa vuodessa pitkälle tyttöjen ja naisten oikeuksissa. Meillä on mahdollisuuksia vaikuttaa omaan tulevaisuutemme, ja olemme monessa mielessä etuoikeutettuja verrattuna maailman muihin naisiin ja tyttöihin. Olisi siis helppoa olettaa, että meillä on kaikki kunnossa. Näin ei kuitenkaan ole.

Suomi on EU:n toiseksi vaarallisin paikka naiselle. Suomalaisista naisista 47 prosenttia on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa 15 ikävuoden jälkeen. Siis melkein joka toinen suomalainen nainen joutuu väkivallan uhriksi. Tänä syksynä julkaistun kouluterveyskyselyn tuloksista selvisi, että joka toinen suomalainen tyttö kokee myös seksuaalista häirintää. Tyttöjen hyvinvointi on heikentynyt verrattuna aiempiin kyselyihin.

Ministeri Blomqvist, väkivalta ei ole naisen oma vika. Miten me voimme toimia jatkossa — vaikka hallitus on nyt tehnyt paljon toimia asian edistämiseksi — niin, että jatkossa on myös pitkän tähtäimen suunnitelma?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten ministeri Blomqvist, 3 minuuttia.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

15.49 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kysymyksistä. Yritän nyt nopeasti vastata — varmaan aika pin-tapuolisesti — näihin tärkeisiin kysymyksiin.

Edustaja Kyllönen kysyi miesten ja nuorten miesten pahoinvoinnista, ja siihen voi sa-noa, että kyllä tämä on todellinen ongelma. Tasa-arvohan tarkoittaa kaikkien tasa-arvoa, ja myös miesten ja poikien osalta tehdään aika paljon asioita. Muun muassa kun tätä koulua pidennettiin kymmeneen vuoteen, se auttaa. Sitten meillä on asuntopolitiikassa — josta minä en vastaa — myös toimenpiteitä, ja tässä meidän hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa on myös aika paljon näitä toimenpiteitä.

Sitten edustaja Lohikoski kysyi sekä raskaus- että perhevapaasyrjinnästä, että missä sii-nä ollaan. Työ- ja elinkeinoministeriössä on ollut työryhmä, josta eilen sain tiedon, että hei-dän työnsä on päättynyt. En tunne sitä raporttia enkä ole lukenut sitä, mutta minulla on ensi viikolla keskustelu myös ministeri Haataisen kanssa, joka vastaa näistä asioista. Kyllä si-täkin puolta pitää saada eteenpäin.

Mitä palkka-avoimuuteen tulee, niin kuten tässä aikaisemmin aika nopeasti sanoin, tar-koituksena on, että hallituksen esitys menee lausunnoille alkuvuodesta. Sitä työestetään nyt hallituksessa.

Sedan frågade ledamot Norrback om attityder när det gäller till exempel föräldraledighets-reformen och hur man ska informera om det här. Det är säkert en sak som vi måste fundera på ännu i social- och hälsovårdsministeriet, men vi har försökt få ut det här budskapet. Men där behövs säkert också den här salen för att forma och ändra attityder så att det blir en ac-cepterad möjlighet och en naturlig möjlighet också för pappor att ta ut ledigheter i den mån som den nya lagstiftningen nu ger möjlighet till.

Elikkä tässä varmaan on vielä aika paljon tehtävää, mitä tulee informaatiopuoleen ja tähän asennemuokkaukseen, mutta siinä varmaan yhdessä pystymme aika paljon tekemään.

Sitten edustaja Taimela kysyi näistä työelämän rakenteista ja palkkaeroista, ja tämä on meidän isoimpia tasa-arvo-ongelmia edelleenkin. Meillä on aika paljon näitä toimenpiteitä tässä, perhevapaauudistus on yksi. Sitten meillä on tavoitteena tietysti, että samanarvoises-ta työstä saadaan sama palkka. Meillä on kolmikannassa sovitut toimenpiteet, [Puhemies koputtaa] jotka toimeenpannaan, ja sitten myös tehdään tutkimusta siitä, miten tätä voisi edistää.

Ehkä saan tilaisuuden sitten jatkaa myöhemmin. En ehtinyt kaikkiin vastata. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, noin 3 minuuttia.

15.52 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Tästä hoitota-kuusta: Edustaja Lindén aloitti sanomalla, että me tarvitaan lisää mahdollisuuksia päästä palveluiden piiriin. Tällä hetkellähän me elämme aika hävyttömässä maailmassa, jos ajat-telemme, että on 16 vuotta vanha lainsäädäntö, kolmen kuukauden hoitotakuu. Tämähän oli se, mitä edustaja Laiho tuossa aikaisemmin sanoi, että jo nyt rikotaan hoitotakuu-aikoja. Hei, kolme kuukautta — 43 prosenttia kunnista ja kuntayhtymistä pystyi vuonna 2019 jo viikon hoitotakuuseen. Meidän sisältöuudistuksen kautta 64 prosenttia kunnista ja kun-tayhtymistä pystyy seitsemään päivään. Älkää vain kuvitelko, että me tyytyisimme siihen, että kolme kuukautta on ok. Kyllä tämä linja on se, että tämä homma pitää saada kuntoon.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

Minä en usko, että meidän ongelmamme on se, että rikotaan nykyisiä hoitotakuuajkoja, vaan pitäisi uudistaa tämä 16 vuotta vanha lainsäädäntö.

Toinen kokonaisuus sitten, mistä käytiin paljon keskusteluja, olivat mielenterveysongelmat. Berg kysyi näistä mielenterveysongelmista ja nuorista, ja moni muu teistä puhui nuorten asioista. Myös edustaja Kankaanniemi puhui hyvin koko tästä isosta kuvasta, että kantaako yhteiskunta mitään vastuuta siitä, että nämä suorat ja epäsuorat kulut ovat 11 miljardia, ja miksi me ei tehdä enemmän. Minun on pakko sanoa, että me ollaan tuupattu tätä kokonaisuutta tällä hallituskaudella liikkeelle enemmän kuin pitkiin, pitkiin aikoihin on tehty sisältöuudistusta. Mielenterveysongelmat pitää saada kuriin niin lasten ja nuorten osalta kuin myös aikuisten osalta. Me nähdään sitä, että kaikissa näissä ryhmissä voidaan nyt entistä huonommin, ja nämä on tehtävä. Meiltä puuttuu, kuten edustaja Sarkomaa sanoi, perustasolta lähes tyystin joitakin hienoja poikkeuksia lukuun ottamatta mielenterveyden hoito. Tämä on suuri virhe tälle palvelujärjestelmälle, ja tämä on saatava kuntoon. Sen takia meidän paine on niin kova, että mennään erikoissairaanhoidon. Hoivavelka pitkittyy, ja samaan aikaan ihmisten vaiat pahenevat, ja tähän pitää pystyä puuttumaan.

Tähän yhteyteen en ehdi vääntää rautalangasta vielä, mutta palaan siihen mielelläni, mitä edustaja Sarkomaa kysyi tästä hoitotakuusta ja siitä, mikä on mukana, mikä ei. Tässä kolmessa minuutissa en pysty nyt avaamaan sitä enempää.

Edustaja Kyllönen ja Juvonen kysyivät omaishoidosta — erittäin tärkeitä havaintoja ohjauksen näkökulmasta. Meidän on saatava myös omaishoitoon tehokkuutta, että me tuetaan omaishoitajia, koska se on meidän isoin tapamme hoitaa vanhusväestöä. He voivat myös itse huonosti. Leikkaukset venyvät ja paukkuvat, ihmiset eivät pääse hoitoon, ja heidän tukensa ja apunsa olisi olennaista, jotta he pystyvät hoitamaan läheisiään. Sen takia me ollaan tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmassa nimenomaan panostettu siihen ohjaukseen. Tämä veroasia kuuluu ministeri Saarikolle.

Rehn-Kivi kysyi näistä rokotuksista. Vastaan kirjallisesti, mutta totean tästä pneumokokkrokotteesta, että on minusta tosi hieno juttu, että valiokunta tämän päätöksen teki.

Säästän näitä muita kysymyksiä, ja vastaan näihin mielelläni kohta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

15.56 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomalainen hyvinvointivaltio on maailman parhaita. Siitä tulee pitää kiinni. Haasteita riittää, ja korona tuo omat lisähaasteensa: on hoitovelkaa, oppivelkaa, hyvinvointivelkaa.

Hallitus on vaikeasta ajasta huolimatta onnistunut viemään maaliin monia tärkeitä uudistuksia, kuten sote-uudistuksen ja perhevapaaudistuksen. Tämä on suuri arvovalinta lapsiystävällisen Suomen puolesta. Uudistus on monella tapaa iloksi lapsiperheille, ja se täyttää perheitten toiveita. Isät saavat merkittävästi lisää vapaita, äideiltä ei oteta pois. Isät ja äidit voivat luovuttaa päiviä toisilleen. Kotihoidon tuki ja yksityisen hoidon tuki säilyvät. Vapaata voi käyttää joustavasti. Työn ja perheen yhteensovittaminen helpottuu. Tällä joustavuudella on myönteisiä vaikutuksia myös työllisyyteen, ja vaikutukset uudistuksessa ulottuvatkin vuosikymmenten päähän.

Arvoisa puhemies! Iloitsen myös Välitä viljelijästä -projektin saamasta jatkosta. Viljelijät ruokkivat meidät kaikki. He ovat kirjaimellisesti meille korvaamattomia. Maatalousyrittäjät ovat olleet viime aikoina kohtuuttoman lujilla. Jo vuonna 2017 alkaneessa pro-

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

jektissa selvitetään viljelijän kokonaistilanne ja etsitään keinoja jaksamisen tukemiseen, yrittämisen haasteisiin ja talousongelmiin. Hankkeen kautta on mahdollista saada myös jaksamista tukevaa työnohjausta ja terapiaa. Se on tarpeen vuosien epävarmuuden ja välillä jopa syyllistävän ilmapiirin vuoksi. Kokemukset projektista ovat olleet erittäin myönteisiä. Niin kuin muissakin asioissa, ongelmien juurisyihin puuttuminen ja apu varhaisessa vaiheessa ovat oikea tapa toimia.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Kivisaari edellä totesi, liikkumattomuus on suuri ongelma yhteiskunnassamme. Se maksaa valtavasti. Uusi kansansairautemme on myös mielenterveyden ongelmat. Yhdessä alhaisen liikkumisen ja yksinäisyyden kanssa ne muodostavat vakavan kansanterveydellisen huolen.

Ensi vuoden budjetissa panostetaan varhaiseen apuun. Tarvitaan yksi ovi ja siihenkin matala kynnys, että apu löytyy ajoissa. Ensi vuonna parannetaan jo hoitopääsyä Suomen kestävän kasvun ohjelman rahoituksella, kun 125 miljoonaa euroa kohdennetaan sote-palvelujen saatavuuden ja kustannusvaikuttavuuden parantamiseen. Kun hoitoon pääsee ajoissa, se tulee lopulta yhteiskunnalle halvemmaksi. On tehokkaampaa hoitaa syitä kuin seurauksia.

Parasta tietysti olisi, että ongelmia ei edes pääsisi syntymään. Tarvitaan ennaltaehkäisevää toimintaa. Esimerkiksi harrastamisen Suomen malli, joka on todettu erittäin toimivaksi, voitaisiin laajentaa koskemaan myös ikäihmisiä. Siitä joka tapauksessa on hyvä tehdä pysyvä. Tarvitaan kohtaamisen paikkoja, kuten vastikään Pudasjärvellä sain ihastella Hyvän olon keskus Pirttiä, jossa erilaiset harrastusmahdollisuudet, nuorisotilat, hyvinvointipalvelut ja monet muut tärkeät palvelut olivat saman katon alla. Tällaista tarvitaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Myllykoski.

16.01 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun aatio on hieman suppeamassa kokoonpanossa kuin oletin, niin puhekin lyhenee sitten sitä myöten.

Tässä edellä edustaja juuri nosti sen yhden tärkeän asian, mitä tässä budjetissa on huomioitu, ja se on se varhainen apu. Toivoisin, että sen kohdentuminen sitten onnistuu todellakin hyvin. Se on tasa-arvokysymys alueellisesti ja varsinkin sukupuolten välillä, mutta erityisesti olen huolissani nuorten mielenterveysongelmista. Valitettavasti ministerin kanssa voimme todeta, että meidän kotimaakunnassakaan asiat eivät ole kaikilta osin aivan mallillaan, mutta ehkä me sitten saadaan jäntevöitettyä tätä kokonaisuutta, kun se tulee maakunnalliseen hoitoon ja meidän nuorten mielenterveyspalveluterapeutit eivät ole kunnan ja kunnallisen päätöksenteon ohjenuorassa vaan maakunnallisesti voidaan katsoa kokonaisuuksia, niin että meillä ei aluehallintoviranomainen joudu mielenterveysosaston osalta toteamaan, että siellä on suosituksia kaksi kertaa enemmän nuoria ihmisiä niin sanotusti hoidossa.

Jotta eivät unohtuisi hartaat toiveet näihin maakunnallisten hyvinvointialueitten sote-palveluihin, niin haluankin nyt tässäkin yhteydessä, kun olen sitä useasti toistanut, toistaa vieläkin sen kysymyksen: Nyt tulevaisuudessa kun demokraattisesti poliittinen mandaatti luodaan hyvinvointialueiden valtuustoille rakentaa alueilla poliittisesti omannäköisensä, lainsäädännön puitteissa oleva koneisto, niin kuinka voimme olla varmoja siitä, että hyvinvointialueiden välillä on koko ajan avoin vuoropuhelu, niin että alueitten hyvät käytännöt voivat levitä jokaiselle? Ja onko meillä mahdollisuuksia, että pystymme edellyttämään, ettei hyvinvointialueilla poliittisilla painoarvoilla ruveta harjoittamaan siltarumpupolitiikka-

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

kaa vaan viedään koko sotea sinne, mihinkä pitäisi, niin että jokaisella asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta on sairaanhoitoon ja sosiaalipalveluihin mahdollisuus? Eli kuka on se hämähäkki, joka valvoo, että alueet tekevät myös yhdessä kehittämissyhteistyötä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laiho.

16.04 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan budjetti on varmasti haastavimmasta päästä: tarpeita on paljon, ja koronatilanne tuo vielä oman lisänsä siihen.

Tuossa aikaisemmassa puheenvuorossani otin esille jo hoitoonpääsyn ongelmat, jotka ovat tällä hetkellä merkittäviä. Meidän perusterveydenhuolto on käytännössä rapautunut. Hoitoon oli vaikea päästä jo ennen koronaa, ja nyt se on selkeästi suoraan sanottuna romahtanut. Meidän pitää löytää tapoja, millä me pystytään löytämään uusia toimintamalleja, millä tavalla pystytään perusterveydenhuolto nostamaan siihen asemaan, mihin se kuuluu. Tämä on tietenkin ensiarvoisen tärkeää nyt uusilla hyvinvointialueilla, että siellä lähtee oikealla kulmalla järjestäminen käyntiin ja mietitään, millä tavalla oikeasti pystytään lisäämään houkuttelevuutta perusterveydenhuoltoon.

Oli harmillista, että edelleenkin terapiatakuu ei näy täällä valtion budjetissa. Meillä on kuitenkin huutava tarve mielenterveyspalveluille, ja terapiatakuu toisi siihen järkevyyttä ja turvaa näille asiakkaille, jotka mielenterveysongelmien kanssa painivat. Siellä on paljon erityisesti lapsia ja nuoria.

Ikäihmisten hoivan ja hoidon suhteen olen kyllä pettynyt, kun tämä rahoitus vaikuttaa kovin riittämättömältä. Ensinnä siellä on erilaista mitoitukseen liittyvää problematiikkaa, mutta myöskin ihan rahoitusvajetta ajatellen esimerkiksi kotihoitoa, ja myöskin siellä on osaamisen, henkilöstön puutetta. Tällä hetkellä budjetissa ei siihen ole riittävästi rahoitusta, eikä myöskään vanhuspalvelulaki, jota nyt aletaan sitten joulun jälkeen käsittelemään, tuo siihen helpotusta.

Aikaisemmassa puheenvuorossani nostin esiin jo osaamiskeskusten riittämättömän rahoituksen: se on romahtanut käytännössä. Ja yliopistosairaaloiden asema ja rahoitus puuttuvat. Aiotaanko me oikeasti jatkossa tässä maassa pitää yllä yliopistosairaloita? Jos aiotaan, niin niille pitää rahoituskin löytyä ja varmistaa paikka lainsäädännössä.

Tutkimuksen ja tieteen osuus on erittäin tärkeä, niin kuin on saatu huomata tässä koronan aikana, eli ilman tutkimusta ja tiedettä meillä ei olisi koronarokotteita, meillä ei olisi tulevaisuudessa niitä rokotteita ja meidän korkeatasoista, laadukasta lääketieteellistä osaamista ja hoitoa. Tärkeitä asioita jatkossa kehitettäväksi.

Itse olen huolissani siitä, että tässä samaan aikaan, kun meillä on pitkät hoitojonot, hoitovelka, tehdään muutoksia, hallitus on antanut erilaisia mitoituslainsäädäntöjä, jotka sitovat käsiä, mutta ei ole sitä henkilöstöä tekemään sitä työtä. Me emme millään mitoituksilla saa parannettua tilannetta, jollei me saada riittävästi henkilöstöä ja vastata henkilöstötarpeisiin koulutuksella ja työn houkuttelevuuden lisäämisellä. Ja sote-muutos tässä päällä aiheuttaa kyllä henkilöstölle merkittävää painetta ja töistä pois hakeutumista. Tähän on välttämätöntä puuttua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

16.08 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Suomea vaivaa monin paikoin osaajapula. Tämä jumittaa niin yritysten kasvua kuin julkista sektoria. Myös hoitohenkilöstön saatavuus on heikentynyt Suomessa. Sijaisten saaminen on monin paikoin haastavaa, jollei mahdotonta. Joissakin tapauksissa tilanne on johtanut siihen, että on jouduttu rajoittamaan aukioloaikoja tai sulkemaan vastaanottoja aiempaa aikaisemmin. Syksyn aikana on myös jouduttu paikoin sulkemaan osastoja, eikä uusia yksiköitä ole saatu avattua henkilöstöpulan vuoksi. Haasteet koskettavat sekä julkista sektoria että yksityisiä toimijoita. Hoivahenkilöstön tarve voimistuu myös eläköitymisen ja väestön ikääntymisen myötä.

Saatavuuden osalta on toki töitä tehty. Esimerkiksi koulutuspaikkoja on lisätty sekä sairaanhoitaja- että lähihoitajakoulutukseen, mutta tämä näkyy vasta muutaman vuoden viiveellä. Myös ympärivuorokautiseen hoivaan on säädetty portaattain nouseva hoitajamitoitus, jonka pitäisi tietysti vähentää työn kuormitusta, mutta totta kai se samalla haastaa myös saavutettavuutta. Sote-uudistus on mahdollisuus, jossa tarkoituksena on myös kehittää työtä ja toimintatapoja. Sekin on keskeistä alan houkuttelevuuden ja myös työssä jaksamisen näkökulmasta.

Puhemies! Koronaepidemia on kuormittanut sote-henkilöstöä erityisesti. Koronaväsymys ja henkilöstöpulan aiheuttama kuormituksen lisääminen ovat aiheuttaneet mittavia haasteita. Heille on kyllä annettava iso, iso kiitos tehdystä työstä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laukkanen poissa. — Edustaja Lindén.

16.11 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Anteeksi, saako tässä pitää puheenvuoron ilman maskia? Mikä oli suositus?

Puhemies Anu Vehviläinen: Kyllä tässä saa, mutta se on oma valinta.

Näin se oli, kiitoksia. — Kun Lontoon olympialaiset vuonna 2012 avattiin, siellä Wembleyn stadionilla oli suuri juhlatilaisuus ja hieno ohjelma. Jossakin vaiheessa sitä ohjelmaa Britannian historiaa kuvaavat tuhannet tanssijat pukeutuivat valkoiseen asuun ja muodostivat kirjaimet NHS. Siitä on olemassa upea ilmavalokuva esimerkiksi otettuna korkealta stadionin yläpuolelta. Tuo kertoo siitä, kuinka sitoutuneita britit, englantilaiset, skotit ja walesilaiset ovat heidän sodan jälkeen luotuun valtion rahoittamaan julkiseen, universaaliin terveydenhuoltojärjestelmäänsä, jonka ytimessä on yleislääkäri, general practitioner, GP, niin kuin se yleensä lyhennetään. Samanlainen, hieman eri muunnoksin, malli on yleensä kaikissa Suomeen verrattavissa kehittyneissä maissa.

Kun me eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan kanssa ehdimme ennen koronaepidemian alkamista käydä lyhyellä vierailulla Tanskassa syksyllä 2019, kerrottiin meille se, että Tanskan yleislääkärijärjestelmässä on säädetty, että lääkäriellä ei saa olla asukkaita hoidossaan enemmän kuin 1 500. Käytännössä lääkärit ovat itse rajanneet sen 1 300:aan, vaikka heidän ansiotasonsa siitä putoaa, koska he tietävät, että 1 300 asukkaan kanssa he pystyvät takaamaan hoidon jatkuvuuden eli sen, että potilas pääsee aina omalle lääkärilleen ja lääkäri tuntee potilaansa.

Tänä syksynä ilmestyi tuore tutkimus, joka julkaistiin brittiläisessä yleislääkärilehdessä. Se kattaa koko Norjan väestön. Sen tutkimuksen pääsisältö voidaan tiivistää seuraavalla tavalla: mitä pidempään potilas on ollut vuosilla mitattuna saman lääkärin hoidossa perustasolla, sitä vähemmän hänellä on sairaalaan päivystyskäyntejä, sitä vähemmän hänellä

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

on sairaalassa hoitojaksoja, ja mikä kaikkein dramaattisinta, sitä pienempi on hänen ikävakioitu kuolleisuutensa.

Jos meillä olisi tämänkaltaisen lääke käytössä, se tehtäisiin yhteiskunnassa varmasti pakolliseksi. Mutta meillä siis on tällainen lääke, mutta se on järjestelmälääke. Sille voidaan antaa eri nimiä: voidaan puhua omalääkärijärjestelmästä, voidaan puhua perhelääkärijärjestelmästä. Viime aikoina on maamme tiedotusvälineissä keskusteltu tästä aiheesta erittäin paljon. Olen seurannut maakuntalehtiä, mitä siellä on kirjoitettu, ja keskustelu on ollut erittäin hyvää. Nyt näyttää selvästi siltä, että kaikki puolueet tavalla tai toisella haluavat olla sitoutuneita tämänkaltaisen järjestelmän luomiseen meille Suomessa.

No, tämä ei ole mitään uutta. Minulla on omassa työhistoriassani ollut mahdollisuus olla aikanaan Suomen kahdeksanneksi suurimman, sillä hetkellä, terveyskeskuksen johtaja Porin kaupungissa hyvin vaikean lääkärripulan oloissa. Silloin oli 40 virasta 18 täyttämättä. Me pystyimme luomaan omalääkärijärjestelmän, jossa jokaiselle porilaiselle pystyttiin osoittamaan omalääkäri. Siitä muodostui niin voimakas vetovoimatekijä, että saimme puolessa vuodessa nämä puuttuvatkin virat täytetyksi. Se ei ollut mikään palkkojen korotusjärjestelmä, vaan se oli ennen kaikkea oman työn paremman hallinnan järjestelmä. Saimme jopa Helsingin Sanomat vierailemaan kaupungissa, ja 18.5.91 Helsingin Sanomat teki laajan reportaasin otsikolla Porin ihme tapahtui vuodessa.

No, maailma on tuosta tietysti muuttunut. Sen takia puhun tällä hetkellä omalääkärimalli 2.0:sta, vähän niin kuin vertailukelpoisesti puhutaan hienoista tietojärjestelmistä ja muista samassa hengessä. Me tarvitsemme nimenomaan lääkäri—hoitaja—työparin, jolla on nimetty väestö niin, että väestö tietää, ketkä ovat heidän hoitajansa, lääkärinsä, ja muukin henkilökunta on tässä erittäin tärkeitä. Voidaan päästä tietyissä asioissa suoraan fysioterapeutin vastaanotolle, tietyissä asioissa psykologin, tietyissä asioissa sosiaalityöntekijän.

Tämä on tämän asian idea. Sen suhde hoitotakuujärjestelmään on se, että hoitotakuulainsäädäntö on eräänlainen ultimaatumi, joka takaa, antaa lain turvan sille, että jokaisella hyvinvointialueella on tämä asia järjestettävä, mutta käytännössä paras tapa tehdä se on omalääkäri—omahoitaja-malli.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koponen, Ari poissa. — Edustaja Kankaanniemi.

16.16 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus toteutuu — sen tämä eduskunta on enemmistöllä päättänyt — ja se on toteutettava mahdollisimman tehokkaasti ja hyvin. Alkuunlähtö on todella tärkeä, ja siksi perussuomalaiset eivät yritä jarruttaa millään lailla uudistuksen toteuttamista vaan viedä sitä alueilla hyvin tehokkaasti eteenpäin. Se on suuri haaste.

Kun ajatellaan ensi vuotta, joka ei vielä ole sote-uudistusvuosi, on sen valmisteluvuosi, niin nyt kunnissa on ongelmana ollut se, että sosiaali- ja terveydenhuoltoon lisäpanostaminen näkyy tulevina vuosina kuntien valtionosuuksien leikkauksena. Tämä on ongelmallinen asia, jota hallituksen pitäisi vielä vähän miettiä, kun meillä on kuitenkin muun muassa tämä koronan aiheuttama ongelmakenttä käsissämme.

Arvoisa puhemies! Soten osalta erityistä huolta olen kantanut siitä, että vanhustenhuolto kun siirtyy laajoille alueille, niin saattaa käydä niin, että se pihtiputaanmummo jonakin aamuna on siinä kunnossa, että ei enää pärjää siellä mökissään vaan hänet on siirrettävä laitokseen, hoitopaikkaan. Kun sitten siellä Jyväskylän-konttorissa joku suuri sote-herra tai -rouva katselee, missä on paikka pihtiputaanmummolle, ja se ainoa vapaa paikka löytyy

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

Joutsasta, joka on lähes 200 kilometrin, no aika tasan 200 kilometrin, päässä sieltä Pihtiputaalta, niin jos se mummo sitten siirretään sieltä kotikylältään, jossa hän on koko elämänsä elänyt ja asunut ja jossa on hänen kaikki siteensä, läheiset, omaiset, tuttu maisema ja niin edelleen, turva, siirretään 200 kilometrin päähän, missä häntä eivät käy sitten enää katsomassa päivittäin läheiset, hän on täysin vieraassa ympäristössä, niin tulos voi olla se, että mummon elämän päivät eivät ole kovin pitkät. Tässä mielessä täytyy tarkoin harkita, että paikkakunnilla säilyy vanhustenhuollon resurssit, mahdollisuudet hoitaa jokainen inhimillisesti ja hyvin.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä nostan myös esille sen, että noilla hyvinvointialueilla valmistelutyössä on nyt ruvettu jakamaan jo puoluetukia. Minusta se on hävytöntä, että valtuustopaikkaa kohti jaettavia jopa 6 000 euron suuruisia tukia aiotaan jakaa hyvinvointialueen rahoista, näistä valtion rahoista. Nämäkin rahat pitää käyttää ihmisten hoitamiseen, sen perustehtävän hoitamiseen.

Arvoisa puhemies! Tähän liittyy myös muutamia muita asioita, joista on kannettava huolta.

Omaishoito: On tavattoman tärkeä asia, että sen taso säilytetään ja sitä parannetaan. Se on edullista, ja se tulee myös hyvinvointialueilla pitää mielessä.

Sitten erityisryhmänä on ehkä syytä ottaa esille esimerkiksi huumenuoret — vanhoja huumeiden käyttäjiä meillä ei ole, koska he eivät yleensä elä kovin vanhaksi — huumenuoret, joiden määrä joka puolella maata on kasvussa. He tekevät rikoksia. He ovat sairaita. He ovat usein asunnottomia, työttömiä, köyhiä, yksinäisiä. He ovat moniongelmaisia. Ottaako hyvinvointialue heistä nyt varmasti sitten kopin ja hoitaa heidän asioitaan? Ennen kaikkea se, että ennaltaehkäisevä toiminta heidän kohdallaan olisi kunnossa, on tavattoman tärkeää kaikilta osin. Se on heille, heidän perheilleen ja läheisilleen ja koko yhteiskunnalle tavattoman tärkeä asia.

Arvoisa puhemies! Täällä on noussut jo esille lastensuojelu. Se on iso asia, ja nyt mietitään varmasti hyvin tarkkaan, minkälaisilla alueilla sitä esimerkiksi hyvinvointialueiden sisällä hoidetaan, niin että se on tehokasta. Siinä voidaan saada hyvin paljon etuja, kun se on vahvoilla hartioilla, mutta haasteet ovat suuret.

Vielä viimeiseksi totean niistä vanhoistapojista, joista täällä ehkä puhuttiin, että meillä on paljon sellaisia syrjäytymisvaarassa olevia ja jopa syrjäytyneitä vanhojapoikia, jotka tarvitsisivat tietysti puolison, mutta sitä nyt yhteiskunta ei ensi sijassa pysty järjestämään. He eivät saa kärsiä tästä. He ovat työvoimaa mutta ovat monta kertaa erilaisten ongelmien takia syrjäytyneet tai syrjäytymisen takia ajautuneet monenlaisiin ongelmiin. Heihin on myös ihan vakavasti paneuduttava. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koskela.

16.21 Jari Koskela ps: Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokan loppusumma 15,9 miljardia on neljännes koko talousarviosta — puhutaan isoista asioista.

Emme vielä tiedä, kauanko koronatilanne ja sen suorat ja epäsuorat vaikutukset jatkuvat, joten on luultavaa, että lisätalousarvioilla joudutaan tämän hallinnonalan budjettia vielä täydentämään myöhemminkin. Valtio on luvannut kustantaa kunnille täysimääräisesti koronastrategiasta johtuvat kulut niin kauan kuin tilanne sitä edellyttää. Valiokunta on kiirehtinyt korvausten maksamista kunnille. Koronatilanne elää jatkuvasti, ja kustannuksia

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

kertyy ennalta-arvaamattomasti. Kunnille on välttämätöntä, että kulut tosiasiallisesti ja täysimääräisesti maksetaan. Velanotto tässä yhteydessä on myöskin perusteltua.

Terveysterveystenhuoltomme on kriisissä. Koronaepidemia on vaikeuttanut hoitoonpääsyä. Monien sairauksien diagnosointi on viivästynyt, ja on kertynyt mittavaa hoitovelkaa. Kuluvan vuoden elokuun lopussa 140 000 potilasta odotti pääsyä sairaanhoitopiirien sairaaloihin. Heistä 7 prosenttia oli odottanut kiireetöntä erikoissairaanhoitoa jo yli puoli vuotta. Tilanne on parantunut vuodesta 2020, mutta edelleen hoitoonpääsy on monella reilusti yli laissa säädetyn enimmäisrajan. Tämä on erittäin huolestuttavaa, koska monissa sairauksissa, kuten syövässä, aikainen diagnoosi ja hoitoonpääsy ovat avainasemassa. Hoitoonpääsyn vaikeutuminen kohdistuu kaiken lisäksi eniten niihin, jotka ovat jo ennestään vaikeuksissa ja haavoittuvassa asemassa.

Arvoisa puhemies! Mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet kaikissa ikäryhmissä ja korostuneet erityisesti nuorilla. Tuoreen THL:n tutkimuksen mukaan korkeakouluopiskelijoista joka kolmas kärsi masennus- tai ahdistusoireista. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön palvelut ovat ruuhkautuneet, kun ammattikorkeakouluopiskelijat siirtyivät palvelun piiriin. YTHS:lle on annettu lisärahoitusta 4,2 miljoonaa vuodelle 22 mielenterveyspalveluiden järjestämiseen, mutta tämä ei kyllä tule riittämään. Hoitoonpääsy on hidasta, ja hoitojonot vain kasvavat niin korkeakouluopiskelijoiden kuin muunkin väestön keskuudessa.

Oman haasteensa luo psykoterapeuttien alhainen määrä. Valviran rekisterissä heitä on noin 8 400, mutta noin kolmannes heistä on jo eläkeiässä. Vuosittain uusia psykoterapeutteja valmistuu joitakin satoja.

Mielenterveysongelmat on helpoin ratkaista mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Usein ongelma on, että apua ei uskalleta tai osata hakea. Viralliset viranomaistahot voivat tuntua kaukaisilta tai etäisiltä. Mielenterveyttä tukevia toimijoita löytyy paljon kolmannelta sektorilta. Näiden järjestöjen avun pariin päättymiseen on matalampi kynnys, joten sinne on hyvä laittaa panostuksia. Kolmas sektori täydentää palvelutarjontaa erityisesti niissä nuorten tilanteissa, joissa oma perhe ei syystä tai toisesta kykene apua tai tukea tarjoamaan. Mielenterveysalalla toimivien järjestöjen rahoitus onkin turvattava jatkossakin, vaikka Veikkauksen tuotot jatkaisivatkin laskuaan.

Arvoisa rouva puhemies! Muutama huomio myös tärkeästä omaishoidosta. Me perussuomalaiset olemme vaihtoehtobudjetissamme esittäneet omaishoidon tukeen 20 miljoonan euron verokevennystä. Pitkällä tähtäimellä tavoitteenamme on asettaa koko omaishoidon tuki verovapaaksi. Vastalauseen lausumaehdotuksessa edellytämme myös, että omaishoitajien lakisääteiset vapaapäivät toteutuvat ja omaishoitajien sijaishoito on laadukasta. Me tiedämme, että läheiset tekevät 80 prosenttia kaikesta ikääntyneiden hoivatyöstä. Tämä työ säästää yhteiskunnalta 3,1 miljardia. Ilman omaishoitajien arvokasta työpäntä sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmä romahtaisi. Tästä työstä omaishoitajat ovat siis ansainneet nykyistä suuremman arvostuksen.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen myötä entistä suurempaan keskiöön tulee nousemaan ei vain digitalisaatio vaan erityisesti johtaminen ja siinä tiedolla johtaminen. Tuleviltä aluepäätäjiltä vaaditaan paljon, ja nyt tällä puoluetuella ei tätä kyllä pystytty kompensimaan. Toivonkin, että siellä tehdään hyviä päätöksiä. [Puhemies koputtaa] Kaikkea hyvää heille siinä vaativassa tehtävässä. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Viljanen.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

16.27 Heidi Viljanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tänään uutisoitiin jälleen uudesta koronataartuntojen päiväkohtaisesta ennätyksestä. Tästä ennätyksestä ei voi iloita. Sen sijaan se kyllä vakavoittaa jälleen kerran tämän pandemian aikana. Tässä yhteydessä onkin aivan hyvin paikallaan kiittää ministeri Kiurua ansiokkaasta työstä näiden pian kahden vuoden aikana koronapandemian hoitamiseen käytetyistä lukuisista työtunneista, samaten kaikkia, jotka tämän vihollisemme taltuttamiseksi ovat tehneet töitä laajalla rintamalla.

Itse koronan hoitaminen on maassamme onnistunut tähän asti varsin hyvin. On kuitenkin syytä olla huolissaan koronan aiheuttaman hoito-, kuntoutus- ja palveluvelan kasvamisesta tilanteen pitkittyessä. Siksi näen erittäin tärkeänä, että EU:n elpymis- ja palautussuunnitelman rahoituksesta kohdennetaan 125 miljoonaa sosiaali- ja terveydenhuollon hoito- ja palveluvelan purkuun sekä hoitoonpääsyn nopeuttamiseen. Ilman toimenpiteitä olisi vaarana, että koronaepidemian aikana syntyneet sairaudet, oireet ja sosiaaliset ongelmat lisääntyisivät edelleen heikentäen työllisyyttä ja väestön toimintakykyä. Hoitamattomana myös sairauksien ja sosiaalisten ongelmien hintalappu on moninkertainen, inhimillisestä puolesta puhumattakaan.

Valtiovarainvaliokunnan tavoin olen erityisen tyytyväinen, että perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentamista koskeva hallituksen esitys etenee tarkoituksenaan tulla voimaan 1.4.2023. Yhteensä tähän on varattuna tuleville vuosille 95 miljoonan euron rahoitus. Suomessa ihmiset ovat olleet hyvin eriarvoisessa asemassa perusterveydenhuollon kii-reettömän hoidon osalta. On myös aivan keskeistä panostaa siihen, että perustasolla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ihminen pääsee hoitoon ja tulee myöskin hoidetuksi, oli se syy sitten mielenterveydessä tai somatiikan puolella. Merkittävät taloudelliset panostukset perustason hoitoon kannattavat, koska näin estetään hoidon viivästyminen ja siitä syntyvä raskaampien ja kalliimpien hoitojen tarve.

Hoitotakuun toteutumisen kannalta on aivan keskeistä uusien toimintatapojen käyttöönotto, digitaalisten palvelujen tehostaminen ja tiedolla johtamisen lisääminen, mutta ennen kaikkea tarvitaan riittävä henkilöstöresurssi.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuus on tämän hetken suurimpia haasteitamme. Työvoimapula on vaikeutunut kuluvan vuoden aikana, ja tilanne vaikeutuu edelleen tulevaisuudessa. On arvioitu, että seuraavan 15 vuoden aikana meillä on sote-alalla 200 000 uuden työntekijän tarve. On erittäin tärkeää juuri siksi, että sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt poikkihallinnollisen ohjelman sote-henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden turvaamiseksi. Erityisen tärkeää on myös työolosuhteiden ja palkkauksen sekä johtamisen kehittäminen. Sitä voidaan tehdä jokaisella työpaikalla jo tänään. Jo itse työn ollessa raskasta ja vaativaa pitäisi työolosuhteiden olla työtä tukevia eikä kuormitusta lisääviä.

Jo aikaisemmin tänään puhuin päihkeitä käyttävien äitien palveluista. Tähän palveluun on varattu viimeisten vuosien aikana vuosittain 3 miljoonaa euroa. Lisäksi kuluvan vuoden talousarvioon tehtiin 3 miljoonan euron lisäys päihkeitä käyttävien äitien tukemiseen. Valtiovarainvaliokunta tuo mietinnössään esiin erittäin huolestuttavan tiedon siitä, että tänä vuonna palveluihin ohjautuminen on ollut haasteellista, koska neuvolat, aikuissosiaalityö ja lastensuojelu ovat koronan vuoksi toimineet puutteellisesti. Kuntoutukseen ei ohjata, ja maksusitoumuksia yksityisille palveluntuottajille ei ole saanut. Tämän saman viestin olen itse saanut kuulla kentältä, ja kyllä tämä kehityskulku on saatava katkeamaan päihkeitä käyttävien äitien ja perheiden kannalta. Tiedän kokemuksesta, että perheet ovat jo

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

normaalitilanteessa erittäin, erittäin huolestuttavassa jamassa siinä kohtaa, kun kuntoutukseen pääsevät, ja siksi tämä huoli on itselläni niin oleellinen.

Vielä lopuksi kiitokset lastensuojelun henkilöstömitoituksen osalta. On erittäin tärkeää, että jo ensi vuodesta toteutuva asteittain etenevä tiukennus asiakasmäärään toteutetaan. Tämä on tärkeä keino saada lastensuojeluun sosiaalityöntekijöitä, ennen kaikkea sen vuoksi, että työntekijät saavat aidon mahdollisuuden selviytyä työstään hyvin ja ennen kaikkea meidän kaikkein heikoimmassa asemassa olevat lapset saavat jatkossa riittävemmän tuen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Reijonen.

16.32 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelemme sosiaali- ja terveyspuolen rahoitusta, ja totta kai sote-uudistus läheisesti koskettaa sitä asiaa. Sote-uudistukseen jäi aika paljon korjattavia asioita. Vietiin aika kiireellä tämä hallinnon osa läpi tuolla lainsäädännössä, ja siellä jäivät muun muassa nämä yo-sairaalat huomioimatta. Siitä kannan kyllä kovasti huolta, sillä olisi ollut tärkeää, että yo-sairaaloiden erillishoidot olisi merkitty sinne, jotta meillä tulevaisuudessakin säilyisivät nämä yliopistolliset sairaalat. Ne ovat tosi merkittäviä ihmisten hoidon ja myös koulutuksen kannalta, ja tällä tavalla se on tosi tärkeää sille alueelle, mutta myös hoidon kannalta. Olisi hirveän tärkeää, että niiden rahoitus turvattaisiin.

Tuossa taannoin sain puhelun henkilöltä, joka toimii vanhusten ruokahuollon puolella. Totta kai vanhustenhuolto liittyy tähän sosiaaliuudistukseen ja terveysuudistukseen, mutta tämä ruokahuolto on sillä tavalla vähän jännä juttu, että monessa kunnassa voi olla niin, että sama ruokasysteemi tai keittiö, mikä siellä on, vie ruokaa vanhuspuolelle, kouluihin ja erilaisiin yksiköihin. Ja nyt kun sitten käy sillä tavalla, että ne henkilöt siellä jaetaan ja osa siirtyy soten puolelle ja osa ei siirry, niin siellä kuulemma voi tulla semmoisia tilanteita, että ainakaan lähiruokaa ei voida ajatellakaan enää sitten, kun kilpailutus tulee ja voi olla sillä tavalla, että ne ruoat tuodaan sitten kylmänä hyvin kaukaa, kun ennen on se lähikeittiö tehnyt lämpimät ruoat. Siellä vanhusten hoidossa tarvitaan sitten varmasti enemmän henkilöitä myös ruoan lämmitykseen ja muuten — että tämmöisiä pikku asioita vähän turhan vähän käsiteltiin sote-uudistuksessa. Mutta on oikea huoli, että se muuttuu sillä tavalla, että ruoat voivat tulla kaukaa ja käy niin, että tarvitaan enemmän hoitajia sitten siellä vanhus-ten luona käymään.

Yksi asia, mitä perussuomalaiset ovat kovasti nostaneet esille, on tämä omaishoitajien rooli. Näen vähän harmillisena, että vielä ei ole sitä omaishoidon tukea saatu verottomaksi. Toivon, että se tulee verottomaksi. Perussuomalaisethan ovat esittäneet, että laitettaisiin se 20 miljoonaa tähän, niin saataisiin pitkällä aikavälillä tosiaan tämä omaishoidon tuki kokonaan verovapaaksi. Tähän kyllä tarvitaan ehdottomasti enemmän panostuksia. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juvonen.

16.34 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies, hyvät kansanedustajat ja arvoisa ministeri! Myös minä haluan kiittää ministeriä raskaasta vuodesta ja työstä koronataistelussa. Olette ollut kyllä esimerkkinä meille edustajille.

”En ole koskaan koko urani aikana nähnyt näin suurta eläkeläisköyhyyttä”, totesi eräs ikääntyneiden ihmisten parissa toimiva henkilö ottaessaan minuun yhteyttä. Vuonna 39 syntyneellä henkilöllä oli tilillään enää sata euroa rahaa, ja kuukausi oli vasta alussa. Se

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

kertoo siitä, että meillä on yhteiskunnassa paljon ikääntyneitä ihmisiä, joilla ei mene hyvin. On tärkeää, että me löydämme ja huomaamme heidät tämän koronaepidemian keskellä nyt ja tulevaisuudessa, ja toivon, että myös ministeri vie tätä viestiä eteenpäin. Eläkeläis-köyhyys on totta tämän päivän hyvinvointi-Suomessa, tämän päivän hyvinvointiyhteiskunnassa.

Arvoisa rouva puhemies! Hoitovelan kasvu tämän koronapandemian aikana koskee niin perusterveydenhoitoa, erikoissairaanhoidon, mielenterveyspalveluita kuin suun terveydenhoitoakin. Kuntaliiton tekemän kyselyn perusteella koronasta aiheutuvaa hoitovelkaa olisi vielä tämän vuoden lopussa jäljellä noin 460 miljoonaa ja vielä ensi vuonnakin noin 200 miljoonaa euroa. On siis erittäin tärkeää, että tartumme kaksin käsin hoitovelan purkamiseen.

Perussuomalaiset pitävät hyvänä hoitotakuulakiesitystä, mutta toki on kannettava huolta siitä, onko rahoitus riittävä. Tällä hetkellä tilanne on lohduton — puheluun ei vastata ja lääkärille aikaa ei saa — ja jaan ministerin kanssa ajatuksen siitä, että kyllä perustason mielenterveyspalvelut on saatava kuntoon. Voisiko olla esimerkiksi puhelinpalvelu, johon mielenterveysasioissa voisi soittaa? Voisimmeko sinne ottaa apuun tässä huutavassa henkilöstöpulassa muun muassa opiskelijoita, niin psykologian kuin terveydenhuollon opiskelijoita, silloin kun he joutuvat suorittamaan omia harjoittelujaksojaan, niin että aina olisi joku, joka vastaisi puhelimeen? Se on kuulkaa sellainen asia, että ihmiset arvostavat sitä, että vastaa puhelimeen.

Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset kannatamme terapiatakuuta koskevan kansalaisaloitteen tavoitteita parantaa mielenterveyspalveluihin pääsyä Suomessa, ja oikea-aikaiset mielenterveyspalvelut ovat äärettömän tärkeitä — ja kaikenikäisille. Ei ainoastaan nuoret vaan myös aikuiset, ruuhkavuosissa, työelämässä paahtavat, ja entä ne ikääntyneet? Kukaan ei koskaan puhu siitä, tarvitseeko ikääntynyt ihminen mielenterveyspalveluja, tai keskusteluapua, kuunteluapua, sitä, että joku vastaa puhelimeen. Kyllä tarvitsee.

Lastensuojelun riittämättömät resurssit ovat haasteelliset. Olisiko aika vihdoin kaa-taa raja-aitoja ja korjata henkilöstöresurssit kerralla? Olisiko mahdollista sallia myös yle-män ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet sosiaalialan osaajat mukaan lastensuojelu-työhön? Nythän siellä toimii hyvin paljon yliopistokoulutettuja. Olisiko mahdollista? Vas-tuukysymykset voimme ratkaista. Kehitetään koulutusmoduuleja, tehdään kaikkemme sen eteen, että otetaan kaikki resurssit käyttöön. Eihän tyhjäkäyntiä kannata harrastaa.

Arvoisa puhemies! Kannan suurta huolta vanhustenhoidon henkilöstömitoituksen riittä-vyydestä. Kentältä on kuulunut viestejä, että voimaan tullut lakisääteinen hoitajamitoitus ei ole välttämättä lisännyt hoitajien määrää.

Toki tämä koronavirusepidemia jättää syvän jäljen hoitajakentälle. Hoitajia on paennut alalta. Raha on se, joka puhuu, ja toivoisin, että voisimme täällä reilusti todeta, että kyllä suomalainen hoitaja on koronalisänsä ansainnut. Suomalainen hoitaja on koronalisänsä an-sainnut.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset esittivät sote-uudistuksen aikana, että vanhusten-hoito olisi jäänyt sinne kuntien alueelle kuntien järjestettäväksi, ja on syytä kantaa huolta siitä, kuinka kauas vanhustenhoidon tai vammaistenhoidon palvelut karkaavat.

Omaishoidon asia on tärkeä meille kaikille. Jokainen meistä jossakin vaiheessa toimii siinä roolissa, haluamme tai emme, ja sen takia omaishoidon tuen verovapaus on asia, joka olisi ratkaistava. Se on tärkeää niille ihmisille, jotka tällä hetkellä hoitavat läheisiään.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

Arvoisa puhemies! Saattohoidosta muutama sananen: Asiantuntijatyöryhmä sai valmiiksi tehtävänsä ja loppuraportin, [Puhemies koputtaa] missä esitetään muutoksia tiettyihin lainpykäliin, [Puhemies koputtaa] jotta saattohoito voisi olla subjektiivinen oikeus. Toivon, että ministeri vie nämä asiat eteenpäin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Malm.

16.40 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Kuten tuossa aiemmin totesin, niin Suomi on päässyt sadassa vuodessa pitkälle tyttöjen ja naisten oikeuksissa, mutta matkaa meillä on vielä tehtävänä yhdessä.

Tästä kouluterveyskyselystä, joka viime syksynä julkaistiin, selvisi, että joka toinen suomalainen tyttö kokee myös seksuaalista häirintää. Tyttöjen hyvinvointi on siis heikentynyt verrattuna aiempiin kyselyihin. Jokainen naisten ja tyttöjen turvaan ja hyvinvointiin ensi vuoden budjetissa osoitettava sentti menee siis hyvin kipeään tarpeeseen.

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelmaa rahoitetaan ensi vuoden budjetissa 400 000 euron vuosittaisella määrärahalla. Ohjelman toimenpiteillä pyritään tavoittamaan laajasti kaikkiin väestöryhmiin kuuluvia naisia, jotka kohtaavat tai voivat kohdata väkivaltaa, eli siis miltei joka toinen suomalainen nainen.

Saadun selvityksen mukaan ohjelman toimeenpano on edennyt hyvin, sillä sen 32 toimenpiteestä 21 on ajoitettu käynnistyväksi tai kokonaan toteutettavaksi tämän vuoden aikana — kiitos siitä myös hallitukselle.

Turvakotitoiminnan menoihin esitetään ensi vuodelle yli 24 miljoonaa euroa. Turvakotitoiminnan järjestämisvastuun siirtyminen valtiolle on luonut toiminnalle vakaan rahoituspohjan ja antanut mahdollisuuden turvakotiverkoston ja perhepaikkojen lisäämiseen sekä toiminnan kehittämiseen. Turvakoteja on vuonna 22 jo 30 ja perhepaikkoja 233. Suomen jokaisessa maakunnassa ja kaikissa kymmenessä suurimmassa kaupungissa on vähintään yksi turvakoti. Valtiovarainvaliokunnan tavoin pidän tärkeänä, että turvakotiverkostoa kehitetään edelleen turvakotipalvelujen maantieteellisen kattavuuden sekä yhdenvertaisen saavutettavuuden turvaamiseksi. Tämä edellyttää myös turvakotitoiminnan rahoituspohjan vahvistamista seuraavan kehyskauden aikana, turvakotien ja niiden perhepaikkojen määrä kun on edelleen valitettavasti liian alhainen tarpeeseen nähden.

Arvoisa puhemies! Väkivallan torjuntaohjelman ja turvakotitoiminnan lisäksi rahoitusta suunnataan naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toiminnan eli NAPEn pysyvään rahoitukseen, tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämiseen, Seri-keskusten satelliittikeskusten perustamiseen, kunniaväkivallan vastaiseen työhön sekä ihmiskaupan uhrien asumispalvelun kehittämiseen. Lisäksi Istanbulin sopimuksen toimeenpanolle on käytettävissä eduskunnan lisäämä 300 000 euron kaksivuotinen määräraha. Nämä kaikki ovat elintärkeitä lukuisille tytöille ja naisille. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rehn-Kivi.

16.43 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Hela vårdbranschen har fått jobba hårt under pandemin, och bristen på vårdpersonal är akut. Ett program för att trygga tillgången till personal inom social- och hälsovården ska därför komma igång. En satsning på vårdpersonalens välmående måste göras genast.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

Coronapandemin har också lett till en vårdskuld då människor har dröjt med att söka vård. Regeringen använder därför 125 miljoner euro till att avveckla vårdskulden och för att förbättra möjligheterna att få vård snabbare. Alldeles för många mår också psykiskt dåligt, och detta måste åtgärdas.

Arvoisa puhemies! Mielenterveysongelmat olivat suurin syy opiskelijien keskeyttämiseen tai työstä poissaoloihin jo ennen koronaepidemiaa, mutta tilanne on epidemian aikana edelleen pahentunut. Mielenterveyden edistäminen ja ongelmien ennaltaehkäisy parantavat työkykyisten työntekijöiden saatavuutta ja tukevat näin hallituksen tavoitetta korkean työllisyyden ja kestäväen julkisen talouden saavuttamiseksi. Olen tyytyväinen siitä, että täällä salissa näkyy olevan yhteinen tahtotila mielenterveysongelmien ratkaisemiseksi, mutta pidän myöskin todella tärkeänä, että terapiatakuu tulee osaksi hoitotakuuta, kun se tässä kohta meille annetaan.

Värderade talman! I det första historiska välfärdsområdesvalet om en dryg månad har Finland alltså en möjlighet att påverka hur vården och omsorgen i det egna området ska se ut i framtiden.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Berg.

16.45 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Koronakriisin aikana kaikissa väestöryhmissä on syntynyt hyvinvointia heikentävää kuormitusta. Erityistä huolta herättää nuorten hyvinvointi. Nuorten hyvinvoinnin vauriot eivät ole kuitenkaan syntyneet vain koronan aikana. Taustalla on paljon kulttuurisia ja yhteiskunnallisia tekijöitä mutta myös aktiivisia päätöksiä. Yhteiskunnallisessa päätöksenteossa on luotettu liikaa nuorten joustavuuteen tunnistamatta, että nuoret tarvitsevat tukea ja turvallisuutta rakentaessaan omaa pärjäämiskykyään.

Kouluterveyskyselyn mukaan nuorten kokema ahdistuneisuus on lisääntynyt entisestään. Kouluterveyskyselyssä lähes 40 prosenttia nuorista on ollut huolissaan mielialastaan viimeisen vuoden aikana. Joka kolmas työstä kertoi kokevansa kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta. Tutkimusten mukaan 20 prosenttia 21-vuotiaista nuorista on saanut psykiatrisen diagnoosin, itsemurha on kuolinsyy yli kolmanneksessa 15—24-vuotiaiden kuolemista ja mielenterveyden ongelmat ovat alle 30-vuotiaiden yleisin työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisen syy.

Arvoisa puhemies! Nuorten hyvinvointia on mahdollista vahvistaa, mutta viimeistään nyt se edellyttää aktiivisia ja suunnitelmallisia toimia. Oikea-aikainen hoitopääsy on avainasia mielenterveyden häiriöiden hoitamisessa. Onkin erittäin tärkeää, että hallitus panostaa hoitopääsyn nopeuttamiseen. Uuden hoitotakuun myötä kiireettömään hoitoon eli myös terapiaan pääsisi jatkossa seitsemässä päivässä, kun tällä hetkellä raja on kolme kuukautta. Riittävät resurssit uudistuksen toteutukseen on turvattava, jotta hyvinvointialueilla on realistiset mahdollisuudet selviytyä lain asettamista velvollisuuksista.

Arvoisa puhemies! Palveluvelkaa on kuitenkin purettava nyt nopeasti, mistä syystä nuorten pääsyä mielenterveyspalveluihin tulee jouduttaa etupainotteisesti jo ennen laajemman hoitotakuun etenemistä vuonna 23. Erityisesti yhteyttä matalan kynnyksen tuen ja julkisten palveluiden välillä on vahvistettava, jotta ensimmäisenä nuoren kohtaava pystyy tukemaan nuorta palvelupolulla eteenpäin.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

Nuorten suoran tukemisen rinnalla tulee vahvistaa myös nuorten elämässä olevien aikuisten mahdollisuutta tukea nuoren kasvua ja hyvinvointia. Tämä tarkoittaa muun muassa neuvontapalveluita, vertaistukiryhmiä ja sitä, että nuoria kohtaavat eri alojen ammattilaiset saavat riittävän osaamisen ja tuen työhönsä. Lasten ja lapsiperheiden tarvitsemien ennaltaehkäisevien peruspalveluiden, kuten neuvoloiden ja perhepalveluiden, riittävä resursointi on välttämätöntä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukemisessa. Onkin tärkeää, että lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen suunnataan talousarvioesityksessä 20 miljoonaa euroa, jolla hallitusohjelman mukaisesti toteutetaan lapsiperheiden tukemiseksi hyvinvointia edistäviä sekä ongelmia ehkäiseviä ja korjaavia toimia ja jatketaan lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman toteutusta.

Arvoisa puhemies! Budjettiriihen päätöksillä panostetaan sosiaali- ja terveydenhuollon hoito-, kuntoutus- ja palveluvelan purkuun sekä hoitoonpääsyn nopeuttamiseen. Tällä vastataan koronaepidemian aiheuttamiin hoitajonoihin ja rakennetaan tietä ulos pandemiasta. Varhainen apu ongelmiin on aina vaikuttavampaa kuin niiden hoitaminen. Mitä nopeammin fyysisiin ja psyykkisiin oireisiin saadaan apua, sitä pienempiä ovat sekä yksilön vaikeudet että yhteiskunnalle koituvat kustannukset.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Salonen.

16.49 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat kovilla, ja he tarvitsevat nyt sosiaali- ja terveyspalveluita ehkä enemmän kuin aikoihin. Mutta samaan aikaan sosiaali- ja terveyspalveluissa ollaan kovilla. Hoidettavana on ennennäkemätön korona-kriisi, jossa kaikki liikenevä voima on siirretty jäljittämään koronatartuntoja, antamaan rokotuksia ja hoitamaan koronaan sairastuneita ihmisiä. Samanaikaisesti omia töitä on jouduttu siirtämään syrjään tietoisena siitä, että sielläkin on lasku maksettavana odottamassa. Jälkihoito vaatii aivan yhtä lailla lisää resursseja niin työntekijöiden osalta kuin heidänkin osaltaan, jotka ovat koronaan sairastuneet. Mielenterveyden ongelmat ja ahdistuneisuus ovat lisääntyneet, ja se näkyy myös sosiaali- ja terveyspalveluissa.

On siis syntynyt hoitovelkaa, jota yritämme purkaa tämänkin talousarvion myötä, mutta jonka summasta meillä kenelläkään ei vielä ole täsmällistä ja tarkkaa tietoa. Voimme vain arvella sen suuruutta. Sen lisäksi seurauksena on hoito-, hoiva- ja sosiaalityössä olevien työssäjaksamisen menetys. Moni on ollut kovilla viimeiset vuodet. On tehty ylitöitä. On hypätty uusiin tehtäviin. Tuntuu, että ei selviydytä niistä töistä, joita päivän aikana pitäisi hoitaa. Myöskin ilmapiiri on ahdistava, koska ei ole näkyvyyttä sille, milloin tämä kaikki loppuu, ja se myös syö jaksamista.

Kaiken tämän ohella sosiaali- ja terveyspalveluissa samanaikaisesti pitää pystyä katsomaan myöskin tulevaisuuteen. Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus kolkuttelee jo ovela, ja tiedetään, että paljon työtä on tehtävänä myöskin sote-uudistuksen myötä. Samanaikaisesti me olemme halunneet parantaa ihmisten sosiaali- ja terveyspalveluita, mikä on puhtaasti vain ja ainoastaan hyvä asia. Syntyy henkilöstömitoituksen myötä uudistuksia, mutta myöskin esimerkiksi tuleva hoitotakuu muuttaa toimintatapaa, asettaa myöskin lisävaatimuksia alalle.

Olemme siis keskellä kriisiä. Pyrimme selviytymään jokaisesta päivästä. Tiedämme, että kriisin takia meille jää hoitovelkaa, jota sitten pitäisi pystyä kuromaan umpeen tulevina vuosina, ja samanaikaisesti teemme monia uudistuksia. Sosiaali- ja terveyspalveluissa ollaan kovilla.

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

Mutta kovilla on ollut myöskin sosiaali- ja terveysministeriö ja -ministeri, joka on myöskin näitä kaikkia samanaikaisesti pyrkinyt viemään eteenpäin. Me voimme olla tyytyväisiä siitä, että olemme pystyneet kriisin keskellä samanaikaisesti tuomaan uutta lainsäädäntöä, jonka tarkoituksena on nimenomaisesti parantaa tulevien sosiaali- ja terveyspalveluiden tasoa. Me olemme myöskin pystyneet lisäämään rahoitusta. Pelkästään laki — ikään kuin lainsäätäjän tahtotilan ilmaisu — ei riitä sille, että myöskin sitten siellä arjessa ihmiset näkisivät muutosta. Tarvitaan myöskin rahoitusta, ja sitäkin on. Ennennäkemättömällä tavalla panostetaan nyt myöskin rahoituksen kautta sekä jälkihoitoon että uudistuksiin, 125 miljoonaa euroa hoito- ja hoivavelan purkuun. Samanaikaisesti panostetaan henkilöstömitoitukseen niin vanhustyössä kuin myöskin lastensuojelussa — siis asioita, joista olemme puhuneet vuosia. Vuosia olemme puhuneet, ja nyt keskellä tätä koronakriisiä haluamme samanaikaisesti tehdä myös näitä panostuksia. [Sari Sarkomaa: Velalla!]

Ratkaisevaksi näyttääkin nyt muodostuvan henkilöstön saatavuus. Ministeriössä ollaan tekemässä työtä sen eteen, että henkilöstön saatavuuden osalta myös voisimme varmistua, että tavoitteet toteutuvat, mutta vakava henkilöstöpula meillä on jo olemassa. Nähtäväksi siis jää, riittävätkö nämäkään toimet sen eteen, että voimme selviytyä tästä ennennäkemättömästä tilanteesta, joka Suomessa ja koko maailmassa [Puhemies koputtaa] tällä hetkellä on.

Puhemies Anu Vehviläinen: Otamme vielä tähän edustaja Filatovin puheenvuoron ja vielä ministereille lyhyet puheenvuorot loppuun. — Edustaja Filatov, olkaa hyvä.

16.54 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Jatkan tästä työvoiman saatavuuskysymyksestä, koska se itse asiassa alkaa jo olla uhka meidän palveluiden järjestämiselle, se on sitä vakavuusluokkaa. Ja jotta tämä suuruusluokka pysyisi mielessä, niin itse asiassa vajaassa kymmenessä vuodessa me tarvitsisimme 170 000 ihmistä lisää sote-alalle, 20 vuodessa noin 200 000, ja eduskunnan asiantuntijakuulemisessa kävi ilmi, että tälläkin hetkellä meillä on noin 8 000 paikkaa, jotka voisivat täyttyä, jos meillä olisi hakijoita. Tämä kertoo siitä, että kyse ei ole vain lainsäädännöstä tai rahasta, vaan siitä, että pitää myös löytää niitä hakijoita.

Mitoitukset, joita on tehty, varmasti ylläpitävät pitovoimaa. Elikkä ihmiset jaksavat siinä työssä, mihin ovat kouluttautuneet, mutta sen lisäksi me tarvitsemme hyvin paljon muita toimia, joilla turvaamme työvoimaa ja hyvin pikaisesti. Ministerillä on poikkihallinnollinen työryhmä, joka etsii tähän ratkaisuja, ja itsekin olen sitä paljon pohtinut ja keräsin ikään kuin kymmenen sellaista ajatusta, jotka voisivat olla jatkojalostettavissa työvoiman saatavuudessa.

Yksi on luonnollisesti se, että meillä on riittävästi koulutuspaikkoja ja että ne ovat myös alueellisesti oikein allokoituja juuri niihin tehtäviin, koska vaikkapa sairaanhoidossa meillä vielä on onneksi on hakijoita. Eli ei ole kyse siitä, etteikö alalle hakeuduttaisi, isompi pulma on se, että halutaanko sieltä hakeutua pois.

Toinen pullonkaula on työperäinen maahanmuutto. Siinä meillä on aivan liian paljon viiveitä, ja mielestäni olemme aivan liiaksi antaneet sen yksittäisten toimijoiden harteille. Me tarvitsisimme valtakunnallista ohjelmaa, jossa katsottaisiin, miten koulutus ja rekrytointi voidaan kytkeä paremmin yhteen. Olisiko esimerkiksi yksi ajatus se, että kun meillä ammattikorkeakouluilla esimerkiksi on koulutuksen vientilupa — tai myyntilupa, miksikä sitä sanoo — niin meillä olisi tällaisia koulutusohjelmia, joiden kautta voisimme koulut-

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

taa ihmisiä jossakin muualla ja sitten katsoa, kuinka paljon heistä haluaisi tulla Suomeen töihin siten, että kielikoulutus olisi kytketty siihen.

No täällä on paljon puhuttu nyt työssä olevien jaksamisesta ja työhyvinvoinnista, ja ne ovat pitovoiman näkökulmasta avainasemassa. On etsittävä ne hyvät käytännöt, joilla tässä päästään eteenpäin.

Lisäksi meidän pitää kiinnittää huomiota siihen, mitkä ovat työikäisten mahdollisuudet oman työn ohella lisätä osaamistaan, jotta voidaan siirtyä vaativampiin tehtäviin. Joskus meillä oli järjestelmä, jossa sairaanhoitajille räätälöitiin koulutusta, jotta he voivat opiskella lääkäriksi, ja nyt tätä polkua pitäisi käyttää koko järjestelmässä. [Arja Juvonen: Kyllä!]

Lisäksi eläkkeellä olevissa meillä on iso potentiaali — ministeri siihen jo viittasikin eilen puheessansa — ja se pitäisi minun mielestäni tehdä houkuttelevammaksi kuin se tällä hetkellä on, etsiä niitä kannusteita, jotka liittyvät vaikkapa verotukseen.

Lisäksi tulisi miettiä myös pätevyysvaatimuksia, ovatko ne aina kohdallansa. Pätevyydestä ei saa tinkiä, mutta me olemme tottuneet siihen, että me jumppaamme työntekijää työnantajan tarpeisiin. Joskus pitäisi myös miettiä sitä, pitäisikö niitä [Puhemies koputtaa] työtehtäviä jumpata tarjolla olevan työvoiman mukaan. [Arja Juvonen: Hyvä puhe, edustaja Filatov!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Blomqvist, 2 minuuttia, ja ministeri Kiuru perään, 4 minuuttia.

16.58 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua, ja tässä edustaja Malm käytti hyvän puheenvuoron. Ajattelin vähän siihen liittyen, kun hän puhui naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja turvakodeista ja seksuaalisesta ja muustakin häirinnästä, että silloin on kyllä kyse Suomen ehkä isoimmasta tai ainakin isoimpiin kuuluvasta ongelmas-
ta. Palkkaero on tietysti myös, mistä tässä aikaisemmin puhuttiin. Edustaja Malm luetteli hyvin ja ansiokkaasti kaikki, mitä hallitus nyt tekee ja mitä on tekeillä. Turvakotipuoli on ministeri Kiurun vastuulla, mutta se on totta, että siihen pitää jatkuvasti lisätä rahoitusta ja sitä verkostoa myös kehittää edelleen. Tämän hallituksen aikana siihen on lisätty määrärahaa aika merkittävästi.

Sitten tämä kouluterveyskysely, mihin edustaja Malmkin viittasi: Kyllä siihen sisältyy meille kaikille ja tietysti etenkin meille ministereille ja minulle todella vakava viesti siitä, että kaikki ei ole hyvin tässä maassa. Kun joka toinen nuori tyttö kokee tai ilmoittaa koke-neensa häirintää, niin se ei ole hyväksyttävää. Tähän tietysti yritämme eri tavoilla puuttua, lainsäädännöllisin keinoin mutta myös asenteita muokkaamalla. Meillä on ollut ministeri Sarkkisen kanssa pyöreän pöydän keskusteluja, ja niitä on myös tarkoitus jatkaa. Tässä ensimmäisessä tilaisuudessa keskusteltiin työmarkkinaosapuolten kanssa, ja sitä työtä pitää jatkaa. Myös se koskee meitä kaikkia ja koko yhteiskuntaa. [Puhemies koputtaa]

Vielä lopuksi kiitos hyvästä keskustelusta. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kiuru, 4 minuuttia.

17.00 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Haluan aloittaa kiitoksilla. Ne lämmittivät kovasti mieltäni. Edustaja Laukkanen aika hienosti kertoi siitä tunnelmasta, joka meillä on sosiaali- ja terveysministeriössä mutta myöskin koko hal-

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

linnonalalla. Sanon teille, että meidän ammattiväkemme on todella väsynyttä. Kaksi vuotta on nyt painettu menemään, ja koko ajan vaatimustaso vain kasvaa. Kiitokset eivät ole herkässä, joten välitän tämän viestin myös koko ministeriön henkilökunnalle, varsinkin kun se tuli oppositiosta, ja arvostan sitä.

Tästä samasta tunnelmasta minusta edustaja Salonen puhui tänään erittäin osuvalla tavalla jo debatissa mutta tässä pöntössä vielä tarkemmin. Kyllä paineet ovat erityisen kovat. Meiltä vaaditaan nyt onnistumista sekä tämän kriisin hoidossa että samaan aikaan isossa kehittämistehtävässä, joka liittyy sekä rakenteelliseen että sisällölliseen uudistukseen. Meidän pitää onnistua koronan jälkihoidossa, ja pitääpä vielä tämä hoitovelka maksaa, joka jäi tästä koronasta mutta jo aikaisemmistakin kierroksista. Kyllä vaaditaan paljon, ja kyllä se kiitoksen paikka nimenomaan sille ammattiväelle tulee aika harvoin ääneen lausutuksi.

Lisäksi olen tietenkin henkilökohtaisesti kiitollinen edustaja Kankaanniemelle, joka toivotti voimia — niitä tässä kriisissä kyllä tarvitaan — kuten myös edustaja Juvonen, ja myös edustaja Kiuru, kaimani, yhtyi näihin. Ajattelenkin, kun teitä kuuntelin, että kyllä meillä on paljon tässä työtä ja onnistumista kyllä kaivataan, ja samaan aikaan paineet ovat suuret.

Joitakin asioita jäi viime kierroksella vastaamatta. Edustaja Juuso kysyi Länsi-Pohjan tilanteesta. Minulla kävi juuri eilen Länsi-Pohjan porukkaa kysymässä tätä samaa asiaa, kuten myöskin Itä-Savon porukkaa. Niin kuin olen täällä aikaisemmin todennut, me sitoudumme täysin siihen, mitä eduskunta päätti, lausuma on olemassa teidänkin sairaalan tilanteesta ja sen palvelutason turvaamisesta. Me teemme tätä terveydenhuoltolain muutosta jo tällä hetkellä, mutta en voi luvata teille vielä, milloin saan sen tänne eduskuntaan, koska meillä on niin kovat paineet tehdä sitä sun tätä ja tuota. Mutta sen on tultava tänne keväällä, jotta me ehdimme sen rauhassa käsittelemään.

Mitä tulee sitten tähän hoitohenkilökunnan saatavuuteen, olen samaa mieltä. Edustaja Filatov minusta erittäin osuvalla tavalla kertoi, mistä pitäisi lähteä liikkeelle, ja luotan, että meidän työmarkkinaosapuolet ovat nimenomaan tällä listalla, millä edustaja Filatovkin oli liikkeellä, nyt tekemässä niitä konkreettisia ehdotuksia, ja yhdyn täysin niihin ehdotuksiin, mitä äsken teitte.

Edustaja Juvonen kaipasi perustasoa mukaan näihin mielenterveystalkoisiin, kuten ylipäätäänkin mielenterveyspalveluiden parantamista. Siitä puhui edustaja Berg erittäin hyvin tuossa pöntössä vähän aikaa sitten. Sen sanon ilman sarvia ja hampaita, että katsokaa, mitä olemme tehneet viime vuosikymmeninä mielenterveysongelmien parantamiseksi. Eikö ole hyvä, että lopulta ryhdyttiin tällä hallituskaudella tämän ongelman tunnustamiseen ja seuraavat jatkavat? Tämä on niin vakava juttu, että tässä pitää onnistua paremmin. Nyt nämä lapset ja nuoret ovat saaneet omat metodinsa sinne koulun etupäähän, ja terveyskeskukset laitetaan tästä näkökulmasta kuntoon, ja tässä on kyllä työsarkaa vielä muillekin jatkaa.

Myöskin edustaja Koponen puhui näistä lapsivaikutusarvioinneista ja lapsibudjetoinnista. Se on uutta, ja on hienoa, että me ollaan parlamentaarisesti päädytty myös näihin ratkaisuihin.

Viljanen totesi tästä lasten ja perheiden avusta ja siitä, mistä saa apua. Olen todella huolissani siitä, miten suomalaiset perheet voivat. Perheet voivat todella huonosti. Tämä on ollut niin vaativaa aikaa, että se näkyy kaikkien elämässä, ja meidän paine siihen, että myös tarvitaan kotiapua, kotipalvelua, on melkoinen. Tästä pääsenkin siihen, että me tullaan nyt

Underpunkt i budgeten PR 152/2021 rd

esittämään, kun eduskuntaan tuli tämän vanhuspalveluiden kakkosvaiheen uudistus, [Puhemies koputtaa] että se koskee myös perheitä. Ja edustaja Laiho sanoi, että kun ei vanhus-
tenhuoltoonkaan ole satsattu yhtään, niin hei, 45 miljoonaa. Kyllä joku kohtuus pitää siinä
olla, [Puhemies koputtaa] että annetaan sentään kiitosta silloin, kun sille on aihetta.

Talman Anu Vehviläinen: Debatten och behandlingen av ärendet avbryts och fortsätter
senare under detta plenum.

Riksdagen avbröt behandlingen av huvudtiteln klockan 17.04.

Riksdagen fortsatte behandlingen av huvudtiteln klockan 22.22.

Förste vice talman Antti Rinne: Nu fortsätter den allmänna debatten om huvudtitel 33
som avbröts tidigare under detta plenum. — Debatten fortsätter. Ledamot Sarkomaa från-
varande, ledamot Koponen, Ari, frånvarande.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten.

Riksdagen avbröt behandlingen av huvudtiteln.